

Luceafărul

Săptămânal de cultură editat de Fundația Luceafărul
Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

An XVI, Nr. 4 (793), Miercuri 13 februarie 2008
16 pagini, Preț: 2 lei

În acest număr:

Istorie literară

FELIX
NICOLAU

Cartea străină

GRETE
TARTLER

Teatru

MIRCEA
GHÎȚULESCU

ezbateri

ADRIAN G.
ROMILA

Cinema

IRINA
BUDEANU

Cybercultura

ADRIAN
MIHALACHE

Memorialistică

MARIUS
NENCIULESCU

TRAIAN T. COȘOVEI POEME

*F*aptul că în «în comunism» au apărut (totuși) cărți bune, ceea ce enunță cel mai hotărât Eugen Simion, nu poate fi spre lauda acestui regim, decât dacă suprimăm pe acel «totuși» și enumerăm selectiv excepția, dând-o drept generalitate sau exagerând-o”.

Alexandru George

*Dintre sute
de catarge*

CĂTĂLINA
CADINOIU

DE LA UNIUNEA SCRITORILOR

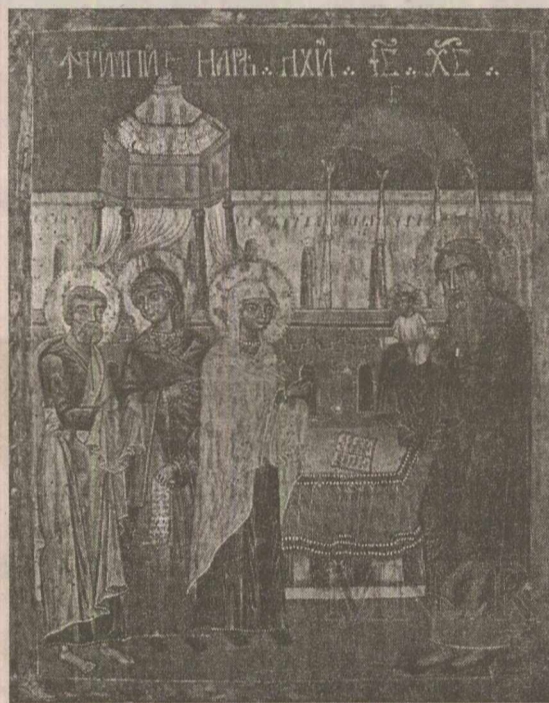
Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor din România revine cu solicitarea adresată CNSAS de a comunica oficial eventualele colaborări cu Securitatea ale membrilor ConsiliuluiUSR. Urgentarea comunicării este cu atât mai necesară cu cât din cauza apariției în mass-media și în presa scrisă a unor informații referitoare la dl. Cezar Ivănescu, membru al Consiliului, în absența unui răspuns oficial din partea CNSAS.

Comitetul Director al USR consideră inacceptabilă și nelegală difuzarea de către unii membri ai CNSAS a unor date despre ori din dosarele personale ale scriitorilor.

Dl. Cezar Ivănescu a comunicat Comitetului Director că nu dorește să implice Uniunea Scriitorilor și nici pe Președintele ei în scandalul provocat de difuzarea în presă a unor informații referitoare la dosarul său.

EXPOZIȚIE RECITIND BIBLIA – ICOANE ROMÂNEȘTI, SECOLELE XIX – XX

Institutul Cultural Român din Tel Aviv, în parteneriat cu Casa Artiștilor din Ierusalim, Centrul pentru Artă Evreiască din cadrul Universității Ebraice din Ierusalim, Muzeul Țărâului Român și Muzeul Național de Artă din București, a deschis la Casa Artiștilor expoziția de icoane românești pe sticlă și lemn (secolele XIX – XX). Cele 52 de icoane, care sunt obiecte de patrimoniu național, au fost alese de la Muzeul Național de Artă și Muzeul Țărâului Român din București. Manifestarea, care va dura până pe 3 martie, a fost inițiată de Centrul pentru Artă Evreiască din cadrul Universității Ebraice din Ierusalim, coordonator academic fiind profesor Shalom Sabar, Directorul Departamentului de Folclor Evreiesc și Comparat, Universitatea Ebraică din Ierusalim. Expoziția este menită să dezvăluie publicului israelian o abordare autentică a personajelor biblice semnificative, invitând astfel la recrearea unui liant între cele două culturi și tradiții. (M. Criș)

FEBRUARIE

În luna februarie, mai mulți scriitori își aniversază ziua de naștere. Tuturor le dorim sănătate, viață lungă și operă nemuritoare!

13.02.1923 - Horia Matei
13.02.1959 - Nicolae Popa
13.02.1950 - Alexandru Sahighian
14.02.1927 - Vintilă Ornaru
14.02.1928 - Radu Cârnelci
14.02.1931 - Gheorghe Achiței
14.02.1932 - Anca Balaci
14.02.1935 - Grigore Vieru
14.02.1936 - Doina Sălăjan
14.02.1937 - Dumitru Țepencag
14.02.1937 - Damian Necula
14.02.1945 - Mihai Cantunari
15.02.1931 - Petre Stoica
15.02.1938 - Corina Cristea
16.02.1939 - Ilie Constantin
16.02.1939 - Constantin Stoiciu
17.02.1951 - Ion Lilă
19.02.1939 - Constantin-Theodor Ciobanu
19.02.1940 - Mircea Radu Iacoban
19.02.1950 - Liviu Ioan Stoiciu

Revista „Lucașfărul” așază printre prioritățile politicii sale editoriale descoperirea și promovarea tinerelor talente din toate sectoarele creației literare: poezie, proză, dramaturgie, eseu, critică și istorie literară, reportaj etc.

Așteptăm, prin urmare, cu dragoste și interes încercările tuturor celor care cred că au ceva de spus în spațiul literaturii române de azi sau de mâine.

Autorii care doresc să aleagă echipa de critici a revistei „Lucașfărul” pentru a le comenta cărțile recent apărute sunt invitați să le expedieze pe adresa redacției.

Rugăm, de asemenea, editurile din întreaga țară să ne trimită exemplare din cele mai noi volume de beletristică sau din alte domenii tipărite.

Editura Fundației Lucașfărul primește, în vederea editării, manuscrise ale autorilor români și străini în condiții financiare avantajoase și la standarde înalte de calitate.

Solicitanții se pot adresa direct redacției sau ne pot scrie pe e-mail-ul revistei.

Correspondențele pot fi expediate pe adresa de e-mail a revistei sau pe aceea a redacției, de preferat în format electronic (CD, dischetă).

Toți cei care ni se adresează vor primi răspuns la Poșta redacției. Cele mai valoroase texte vor fi inserate în paginile „Lucașfărului”, la rubrica Dintre sute de catarge...

Lucașfărul

Director: Dan CRISTEA
Redactor-șef: Horia GÂRBEA

Redacția: Simona GALAȚCHI, Gelu NEGREA,
Stelian TABĂRAȘ
Concept layout: Adrian BALTAG – www.dtp-factory.ro
DTP: Ionela STANCIU

Revistă de cultură

Editor: Fundația Lucașfărul

Apare săptămânal sub egida și cu sprijinul
Uniunii Scriitorilor din România

An XVI Nr. 1 (790), 23 ianuarie 2008

ISSN – 1220-627X

Marcă înregistrată OSIM nr. M 2002 02630

Art director: Mihai ZGONDOIU

Coordonator pre-press: Alexandru FARCAȘ

Administratie, difuzare: Eugen CRISAN

Tipărit la CROMOMAN

Adresa redacției: Calea Victoriei, nr. 133, București, sector 1

Tel.: (021)-212.79.94 ; Fax: (021)-312.96.93

email: fundatia_luceafarul@yahoo.com

www.fundatialeluceafarul.ro

Banca Comercială Română – Sucursala Sector 1, București

Cont Lei: RO17RNCB0072049692900001

Cont Euro: RO33RNCB0072049692900004,

COD SWIFT: RNCB - ROBU

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în format electronic și culese cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția: Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază. Textele trimise cu rubrica Poșta redacției vor purta pe plic mențiunea respectivă.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Revista LUCEAFĂRUL promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmațiilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

DIFUZARE

Revista „Lucașfărul” poate fi cumpărată de la chioșcurile RODIPET din București și din țară, iar în București mai poate fi găsită la librăria de la Muzeul Literaturii și în pasajul de la Universitate.

ABONAMENTE revista „LUCEAFĂRUL”

● Abonamente se pot face la toate sucursalele RODIPET și la oficiile poștale. Revista „Lucașfărul” este înscrisă în Catalogul Publicațiilor RODIPET la nr. 2048.

● Vă mai puteți abona, de asemenea, prin S.C. ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., O.P. 77, C.P. 19, București, Sector 3, telefon/fax: (021)-610.67.65 sau (021)-210.67.87.

● Se pot face abonamente și direct la Fundația „Lucașfărul”, expediind banii prin mandat poștal sau ordin de plată în contul RO17RNCB0072049692900001, BCR – Sucursala Sector 1, București și trimițând apoi o copie după dovada plății abonamentului pe adresa fundației, Calea Victoriei, Nr. 133, București, Sector 1 sau prin e-mail la fundatia_luceafarul@yahoo.com împreună cu Talonul de abonare completat.

Nume Prenume
Compania Cod fiscal
Str., Nr., Bloc , Scara
Etaj , Apt. , Localitate
Judet/Sector , Cod poștal
Telefon , E-mail:
Adresa de livrare (dacă este diferită de adresa de mai sus):
Str., Nr., Bloc , Scara
Etaj , Apt. , Localitate
Judet/Sector , Cod poștal
Telefon , E-mail:

Număr abonamente contractate începând cu data de

- 3 luni (13 numere) 26 lei
 6 luni (26 numere) 50 lei
 12 luni (52 numere) 90 lei

PROMOȚIONAL: La un abonament făcut direct aveți 30 % reducere pentru cel de-al doilea, iar pentru două abonamente întregi făcute, aveți 50 % reducere pentru al treilea. Cititorii din străinătate sunt rugați să trimită mandat poștal în valoare de 200 euro pentru abonamentul pe un an. Copia acestui mandat și adresa dumneavoastră completă trebuie să ajungă pe adresa redacției sau prin e-mail, cu specificarea Abonamente revista „Lucașfărul”. Pentru relații suplimentare legate de distribuție nu ezitați să ne contactați la numerele de telefon: 0727-87.22.76 sau 0722-15.26.69.

VIEZURE, VARZĂ, OEDIP

Cronica
literară
Dan Cristea

Denis
DINULESCU

Cele zece neveste ale lui Oedip

Editura Semne, 2007,
250 pagini

Folosindu-se de niște daci ca de niște pionieri fan-teziști și de o Dacie nonsensică, absurdă, „loc al minciunii și fățarniciei, al furtișagului și miștocăriei, al vicleniei și prostiei“, Denis Dinulescu ia în derândere (alții ar fi spus că face bășcălie de..., ceea ce ar fi poate mai potrivit pentru tonul autorului) o mulțime de lucruri, de la legende pioase și mistificări propagandistice din istoria națională, la o serie de moravuri și năravuri, de mai veche sau mai nouă extracție, pe care le afișează și cu care se confruntă societatea românească. Nu ar fi exclus ca un posibil model al lui Denis Dinulescu, cunoscut, până acum, mai ales ca un redutabil parodist pe marginea produselor literare celebre, să-l fi constituit *Scrisorile persane* ale lui Montesquieu, acestea putând sugera și trecerea la un tablou social ceva mai larg, unde locul persanilor să fie deținut de niște daci, cu mult mai puțin filozofii decât personajele iluministe, dar cu mult mai propiați, pe de altă parte, de eroii scrierilor și spectacolelor populare. Cele cincizeci și două de povestiri scurte ce alcătuiesc volumul sunt înșirate pe câteva fire epice, subțiri, la limita rezistenței uneori, dar care le țin totuși împreună. Dintre aceste fire epice cel mai important și mai amuzant totodată (și pe care l-am amintit deja) este *dacismul*.

Romanii, așa cum observa Barthes într-un eseu din „mitologiile“ lui, eseu scris pe marginea unei superproducții filmice americane din anii '50, aveau ca semn distinctiv bretonul. Toți actorii înfățișându-i în film pe romani purtau părul cârlionțat, pe frunte. Podoaba capilară, în acest caz, avea o semnificație precisă. Ea purta afișul Romanității, în care cei cu chelie, de pildă, nu erau admiși. Într-un mod asemănător, lumea dacică, așa cum e imaginată de Denis Dinulescu, posedă, printre semnele distinctive, litera Z. E o lume „textuală“, s-ar putea spune, în care litera cu pricina e promovată și protejată prin lege. Explicațiile absurde, oferite, pe de altă parte, ca fiind perfect normale și logice, constituie una din sursele umorului lui Denis Dinulescu. În plan vizual, aș compara acest tip de umor cu figura fără expresie („deadpan face“) a unui comic precum Buster Keaton, supranumit „omul care niciodată nu râde“. Lucruri enorme sunt rostite astfel fără a clipi din ochi, cum se întâmplă în cazul informațiilor legate de litera zet, de a cărei existență, ne asigură autorul, e legată intrarea în istorie a unui întreg popor: „Sunt norme europene de fapt, adică noi, dacii, ca să ne păstrăm fiorul și originalitatea trebuie să menținem și să cultivăm în vorbire numai acele cuvinte care conțin litera Z, asta ne va deosebi de alte culturi, de limba altor popoare“. Enormitățile continuă în ritm galopant. Dacii se numesc Zac Zack, Zina, dar și Zilviana Zonescu („o tipă cu mustăți lilla și pantaloni de gabardină“) ori Zorian Zintesteanu Jr. („un tip mărunț cu pălărie albastră și cu părinți în Uniunea Scriitorilor din Zofia“).

Capul familiei e bătrânul Zoro, prințator și dresor de lupi, din care confecționează celebrele steaguri de luptă dacice. Tactica războiului e simplă: lupii urlă, iar dușmanii, auzindu-i, sunt puși pe fugă. Ca să lupte împotriva nedreptății, același Zoro intră în pielea personajului de film, purtând mască și spadă. Fiul lui Zoro, Zac Zack, e tâmplar de meserie: „Tăia lemne din pădure, le aducea la

atelier și făcea bărci. Cele mai frumoase bărci din Carpați. După ce erau vopsite și lăcuite mergea cu ele la târg. Nu le cumpăra nimeni, pentru că dacii nu erau un popor de navigatori, și atunci Zac se întorcea vesel cu ele acasă și le desfăcea în lemne de foc. Dacii cumpărau, ca să aibă iarna, și-i plăteau în natură, astfel că unii urmași al lui Zac mai vând și acum miere pe șoseaua Constanța-Mangalia. Dar asta e o altă poveste“. Zac Zack, la a cărui nuntă de patru zile vine formația Rolling Stones, are cu Zina patru copii, trei băieți și o fată, Zaraza. Primul fiu, Zero, trăiește în România, între milenii doi și trei, al doilea, Zam, trăiește în Franța anilor 1900, iar ultimul, Zar, încearcă să-și facă o situație în America anilor 2010. Zaraza rămâne profesoară la Sarmisegetuza. Sumare explorări, însoțite de scurte întâmplări comice, precum și de aventuri incredibile, gen roman-popular, sunt prilejuate de locațiile celor doi fii, din Franța (istorii mai decolorate) și din America (istorii mai vii, combinate și cu umorul de observație exercitat în lumea emigranților români). Prezența lui Oedip în acest scenariu al nonsensului se explică prin faptul că Zoro, la instigarea nepoatei sale, Zaraza, îl răpește pe acesta din spectacolul cu piesa lui Sofocle, jucată la Sarmisegetuza, și-l înscăunează rege în țara dacilor. Oedip, rege străin, nu va mai interzice băutura și, în plus, va face „să tremure posteritatea de faima noastră“. Găselnița cu Oedip are și nu prea are efecte comice. Printre altele, Oedip, rege nevolnic și intrigant, detronat prin sfărârii de palat, are și menirea să illustreze faptul că dacii sunt un popor care se complăce în lozinci, iubitor de lingușeli și adulații. Ca să consacre legea că „Dacul e născut poet“, Oedip instituie un Concurs internațional de poezie, pe tema „Odă soarelui“, concurs la care participă și exilatul Ovidiu, portretizat astfel: „Era un poet înalt peste a cărui față exilarea lăsase urme: avea nasul albastru, urechile verzi și bărbia mov“. Apare și Apollodor din Damasc, din al cărui pod de peste Dunăre dacii fură granit pentru nevoile propriilor construcții.

Umorele lui Denis Dinulescu este unul punctual, compatibil cu spațiile scurte. Un umor condensat, în pilule. Prozatorul excelează, din acest punct de vedere, în descrieri (zugrăvirea Valentinei Terescova, de pildă, cosmonauta sovietică, una din cele zece soții ale lui Oedip, provoacă un haz nebun), în începuturile și finalurile de proză. Câteodată ai senzația că între un început (incipit) și un sfârșit (desinit) de povestire nu se mai întâmplă nimic, dar și că, practic, nu mai e nevoie să se întâmple

nimic, că în debut sau în final s-a spus totul. Iată un exemplu excelent de incipit: „Popoarele Migratoare era un tip înalt, fioros, musculos, cu nasul albastru și mustăți roșii. Călare, traversa acum Prutul. Își puse mâna streășină la ochi și privi peste toată Dacia. În zare, un singur oraș: Sarmisegetuza. Se auzeau de acolo sunete de muzică, de nai, de petrecere, semn că poporul dac se pregătea de Eurovizion ca în fiecare an. Ce era să facă Popoarele Migratoare într-o asemenea situație? Porni la atac. Își scoase sabia, struni calul, un ditai' armăsarul pe nume Cercel, și traversă într-o secundă Moldova, că era mică, nepopulată și neinteresantă pentru un războinic ca el“. Sau, iată un final reușit, concentrând tristețe și deznădejde mută, dintr-o povestire de altă factură, sentimental-realistă, cu tineri ai anilor '80, obosiți și descu-rajați de traiul cotidian: „Betty rânduie feliile de parizer. Zero luă platoul și-l duse în living. Rămasă în bucătărie, Betty se duse la fereastră. Se sprijină pe pervaz și fredonează în întunericul de afară It's a hard rain. Ca la un semn, începu o ploaie grozavă“. Câteva proze de acest gen arată în umoristul Denis Dinulescu un poet al tandreții sufletești, al lucrurilor rămase nespuse. Este cazul povestirii *Biletul de dragoste*, scrisă numai din sugestii delicate, evocând pudoarea unei iubiri în taină.

Reflectând însă la sursele de umor din prozele lui Denis Dinulescu, trebuie spus că găsim aici și una dintre cele mai vechi, cea a umorului de tip rabelaisian, legat de funcțiile trupului, de actul sexual și de organele genitale. De pildă, prima lege a dacilor e legea erotică, prin care se stabilește, odată pentru totdeauna, denumirea populară a organelor genitale, viezure și varză, pentru că, atunci când dă de varză, viezurele înnebunește. Un potrivit exemplu pentru ceea ce Șklovski denumea procedeu în-străinării sau in-solitării, procedeu care se bazează pe o descriere a obiectului erotic prin cuvinte care îl definesc și zugrăvesc, dar care nu-i sunt aplicate în mod obișnuit în descriere. Nici exemplul dialogului absurd, caragialesc, pe teme care depășesc competența interlocutorilor nu lipsește din arsenalul de procedee umoristice și satirice al prozatorului. O demonstrează cu brio povestiri precum *All about de cats* sau *Globalizarea*. La întrebarea lui Oedip privitoare la ceea ce vor face dacii în cazul „globalizării“, sfetnicul său de taină îi răspunde sec: „Noi vom culege căpșunile spaniole, vom avea grijă de toți bătrânii continentului sau vom șterge parbrizele prin toate intersecțiile Europei“.

Fără construcție și fără rigoare deosebite, doar cu simple sclipiri de condei, un condei alert și pertinent în notarea umanului hazliu sau grotesc, Denis Dinulescu scrie o proză capabilă se descrețească frunțile și să dea totodată de gândit.

MARGINALII CENTRALE

FELIX NICOLAU

N-o să încep cu un eliseu de genul: s-a scris atât de mult despre avangardă, încât e greu să mai aduci ceva nou. Poate tocmai datorită caracterului ei heteroclit și sincretic, avangarda, deși săracă în capodopere, suscită mereu interesul cercetătorilor.

Scriind despre **Avangarda românească și complexul periferiei**, Cartea Românească, 2007, Paul Cernat este atent la publicistica vremii. La origine teză de doctorat, lucrarea este totuși respirabilă, multe pasaje fiind chiar spectaculoase. Minuțiozitatea cu care sunt trecute în revistă diversele ideologii și programe literare ale publicațiilor timpului este impresionantă. Pe lângă sinteza arhivistică, cartea zvâcnește datorită considerațiilor de istorie literară și paralelelor subtile, nu de puține ori înnoitoare de perspectivă.

Imbatabil la derularea cronologiei evenimentelor inovatoare din România și Europa, Paul Cernat cronometrează trecerea de la estetismul *fin de siècle* la preavangardism. Etapele modernizării sunt văzute, așa cum am menționat, în perspectivă europeană. Actorii principali ai acestui proces, cei cu „identități destabilizatoare”, ar fi evreii. Ducând o existență insularizată, minoritară aici și aiurea, ei nu pierd nicio ocazie să dinamiteze pilonii pe care stă tradiția. Să nu uităm caricatura lui Marcel Iancu ce reprezenta un măgar pascând iarbă și intitulată **Tradiția**. Evreii sunt factorii declanșatori ai deprovincializării – aceasta este partea bună, cea pe care o înregistrează cercetătorul. Bine este că nu au fost trecute sub tăcere pozițiile tradiționaliste românești pe care se plasează unii artiști și scriitori evrei mult mai bine instalați în realitatea autohtonă.

Vorbind despre „rupturi”, Paul Cernat enumeră trei: cea macedonskiană de la 1890, apoi cea din 1908 și, în sfârșit, cea din interiorul curentului simbolist, anchilozat de abordarea academizantă a lui Ovid Densusianu și a revistei *Viața nouă*. **Symbolismul independenților** se constituie într-un moment revoluționar ce conduce la „insurgența marginaliilor” și la „insularizarea polemică”. Ruptura din 1908, provocată de volumul de debut al lui Ion Minulescu, coincide și cu apariția *Revistei celor l'alți*. Editorialul program al revistei, **Aprindeți torțele**, considerat de unii ca primul manifest avangardist din literatura română, este inspirat de **Le Livre des Masques** a lui Rémy de Gourmont. Discutate sunt și isteriile fau-

viste și cele futuriste. Dincolo de implicațiile literar-artistice, sunt urmăriți cu acribie atașamentele politice mai mult sau mai puțin ocazionale ale celor care interpretează roluri principale pe scena culturală a timpului. Nici revoluțiile sau scandalurile din artele plastice nu sunt trecute cu vederea. Dorindu-se un monograf al unei epoci de insurgențe efemere, dar care au modificat radical gustul estetic, autorul urmărește cu lupa fiecare mișcare a celor care au influențat mișcarea ideilor după „a treia ruptură”. Uneori găsește răgazul de a face scurte considerații de pură critică literară, slăbind nodul lavalierii de la gâtul istoricului cultural.

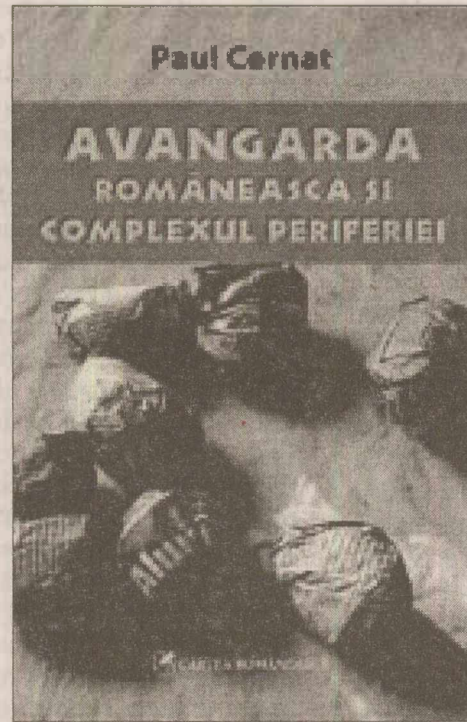
Coloana vertebrală a cărții pare a fi relația de prietenie și colaborare dintre Ion Vinea și Tristan Tzara. Amândoi situați la stânga eșichierului politic, cei doi, împreună cu Marcel Iancu (care va sfârși ca un guru artistic pe vârful unui munte din Israel) sunt catalizatorii tendințelor inovatoare. Ion Vinea este un critic literar și plastic vitriolant, prezent într-o puzderie de publicații (deseori urmându-l pe polemistul și pamfletarul socialist N. D. Cocea). Alături de Tudor Arghezi, bineînțeles, căruia îi va și lua apărarea când acesta va fi trimis la răcoare, atacând Dinastia și clanul Brătienilor. Subtile sunt concluziile trase din punerea în paralel a poeziilor scrise la Gârceni de Vinea și Tzara. Dacă cel de-al doilea este un modernist prin vocație, primul se va dovedi un tradiționalist cu voință avangardistă ori un modernist bine temperat. De altfel și ruptura dintre Marcel Iancu și Tzara are ca punct de plecare opțiunile estetice diferite, pictorul/arhitectul fiind sedus de constructivism, curent care va cuceri finalmente Germania și Franța.

Nu am loc aici să reiau discuția asupra importanței activității lui Tzara în declanșarea și propovăduirea dadaismului, importanță contestată de mulți. Ar fi de menționat atenția pe care dadaștii au acordat-o muzicii și poeziei „negre”, precum și situația de „spânzurat” a artistului postsimbolist, care pendulează între lumea veche și cea nouă, fauvistă și

Imbatabil la derularea cronologiei evenimentelor inovatoare din România și Europa, Paul Cernat cronometrează trecerea de la estetismul fin de siècle la preavangardism.

futuristă, trăitoare sub semnul arlechinescului, al teatralității ironice, al idolatrizării tehnicii și militarismului. Seducătoare este și figura animatorului cultural Al. Bogdan-Pitești, mecenă cabotin, histrion și escroc, dar de un gust desăvârșit.

„Tânăra generație” postsimbolistă, încartiruită la revista *Simbolul*, încearcă să se țină aproape de experimentele europene. Scrierile se populază cu figuri de sinucigași, spânzurați (A. Maniu, **Balada spânzuratului**, Ion Vinea, **Visul spânzuratului**, T. Tzara, **Se spânzură un om**), arlechini și femeie fatale (Salomeea). Pe

lângă *teatralismul ironic și imagismul fauve*, mai găsim „un *fantezism ironic și decorativ, mimând primitivismul și refuzând cu grație anecdoticul în favoarea stilizărilor expresioniste*”. Însă, cum bine zicea Ed. Perroy: „Istoria nu cunoaște diviziuni, și supra-punerile cronologice sunt totdeauna inevitabile. Adoptăm date și denumiri tradiționale; dar esențială este continuitatea istoriei, absența hiatusului”. La noi, furtunile avangardiste nu vor stârni valurile din Occident. Dezlănțuirile de la Cabaret Voltaire nu au echivalent la, să zicem, terasa Oteteleșanu. Nici ceva mai târziu, când clocotismul sârb ieșea în stradă cu reprezentații bizare, noi nu am rezonat decât scriptic, printr-un Ioan Flora, de pildă. Probabil că nici nu se putea altfel. Chiar și așa, am avut și noi avangardiștii noștri aruncați în pușcării, pe fond politic, bineînțeles. Am avut și reviste ca *Muci* și *Pula*. Tot e ceva față de bulgari, care n-au fost deloc afectați de izbucnirile futuriste.

Acum este perioada în care iese la

Coloana vertebrală a cărții pare a fi relația de prietenie și colaborare dintre Ion Vinea și Tristan Tzara.

rampă critica făcută de cei direct implicați în creație: de scriitori, pictori, sculptori. Modelele sunt Poe, Baudelaire, Coleridge. Este perioada în care I. Vinea se răfăiește, printre alții, cu Eugen Lovinescu și Mihail Dragomirescu. Aceasta este așa-numita „generație de la 1914” care, de la apologia criticii intuitive, empatice, ajunge la negarea necesității diagnosticului și la cerința dizolvării criticii în eseu, ca formă mai digerabilă de rafinare a gustului. Modelul romanesc al lui Vinea este „romanul-poem, concentrat, fragmentarist și fantast, antimimetic, lipsit de «anecdota» realist-tradițională”, model pe care-l va concretiza în **Paradisul suspinelor**. Epicul de întindere îl va tenta într-un alt roman, **Lunatec**, dar „îl va hibridiza masiv cu elemente de poem estetizant și de basm”. După cum se vede, vechi metehne ale prozei românești. Atracția generală este „purismul nonfigurativ, antimimetic și autotelic”. Autorul are în vedere un „complex postromantic, care așază poemul în centrul tuturor artelor și cultiva aspirația către sincretismul original”. Drumul către suprarealism e deschis.

Cercetarea aceasta deloc seacă, poate doar excesiv de migăloasă, mai urmărește *mitologiile cinematografice ale integralismului* și dibuirea unei noi estetici teatrale. Captivant este și felul în care a fost receptată avangarda românească de către critica modernistă. Ultimul capitol este construit în jurul „efectului Urmuz și a mitului precursorului avangardist”, dar și asupra „canonizării critice a avangardei românești”.

Paul Cernat, unul dintre triumvirii îndrăgiți de Liviu Papadima în timpul studenției, scrie un studiu major despre creații secundare. Spectacolul din paginile cărții este asigurat de pendularea continuă între „centrul marginii” și „periferia Centrului”. Un joc de răbufniri și reculuri pe care admiratorul lui Cărtărescu îl stăpânește cu aceeași precizie cu care a stăpânit și jocul erudit și fantasmagoric din basmul-satiră **Războiul fluturilor**.

DESPRE NOICA ȘI MIȘCAREA LEGIONARĂ

ADRIAN G. ROMILA

Sorin Lavric încearcă să lămurească „spinul” problemei opțiunilor de dreapta ale unor intelectuali români în incitantul său studiu biografic *Noica și Mișcarea Legionară* (Humanitas, 2007): „cum s-a putut ca atâția inși de o calitate umană remarcabilă, atâția «băieți buni», să fi trecut de partea unei mișcări care, judecată cu ochii prezentului, a fost neîndoiește o întruchipare a Răului? Acestor întrebări nu li s-a dat până astăzi un răspuns. În schimb, s-au rostit sentințe, s-au aruncat anateme, s-au compromis prestigii, s-au distrus vieți omenești”. E doar una din întrebările care declanșează o investigație alertă asupra vieții lui Constantin Noica, punând în ecuație toate textele și „gesturile” sale legionare, de la primele manifestări până la ecoul lor din ultimii ani ai filosofului. Străbătută de firul roșu al pasiunii pentru personajul-obiect – cartea precedentă a lui Sorin Lavric e *Ontologia lui Noica. O exegeză* –, studiul îi reconstruiește parcursul biografic, de data aceasta, proiectându-l mereu pe evenimentele cele mai relevante ale epocilor bulversante pe care le-a traversat autorul *Sentimentului românesc al ființei*. În limitele unui eseu, iar nu ale unei lucrări de istorie politică, rezultatul îmi pare o reușită: o „poveste” cât se poate de captivantă a etapelor existenței noiciene (fixate de capitolele cărții: *Începuturile, Studenția, Convertirea, Aderarea, Tribulațiile, Condeii legionarului, Agonia*), dar și un tablou sintetic al perioadei interbelice, cu tezele și antitezele ei, și mai ales o pertinentă readucere în discuție a Mișcării Legionare, de la constituire la violența ei eradicare, bazată, pe de o parte, pe documente oficiale (jurnale, publicistică legionară, corespondență), iar pe de alta, pe izvoare orale, pe mărturii ale supraviețuitorilor, luate direct de către autor.

Calitatea principală a discursului lui Sorin Lavric, dacă nu punem la socoteală fluența care-l face la fel de pasionant ca o pagină de proză, e nuanța. Afirmările sale dau mereu ambele fețe ale problemelor, argumentând, de fiecare dată, pentru a evita ambiguitatea sau subiectivismul (deși amprenta auctorială e evidentă în eludarea căilor bătute de abordare a subiectului și în formulistica memorabilă a conjecturilor), iar concluziile nu se grăbesc să eticheteze definitiv un fapt sau altul. În ciuda recunoașterii unor lucruri dure-roase, există mereu un „dar” la Sorin Lavric, care încearcă o recontextualizare cât mai nuanțată a problematicii din perspectivele cele mai relevante pentru „legionarismul” lui C. Noica. Meritul incontestabil al abordării vine și din capacitatea remarcabilă de a gestiona hermeneutic o sumă uriașă de gesturi, de evenimente și de cuvinte cu o dinamică totalmente imprevizibilă. Într-adevăr, cum a fost posibil ca promotorul unui anistorism definit con-

vingător în *Mathesis sau bucuriile simple* să „cadă” atât de lamentabil în istorie prin cele douăzeci de articole legionare din *Buna Vestire*? Cum a fost posibil ca iubitorul ideilor și al spiritului care învinge materia, traducătorul și comentatorul lui Descartes, Kant și Hegel să adere la o mișcare politică care a coborât în concret exclusiv printr-o teologie a faptelor palpabile? Și, în sfârșit, cum a fost posibil ca același care a „cântat” în articole înflăcărate teme precum mântuirea neamului, sacrificiul suprem, misiunea Căpitanului, pentru care a pățimit ani grei de închisoare, de interdicții și de domiciliu forțat, să revină mai târziu, convins, la frumusețea rece a abstracțiunilor? Sunt întrebări care privesc toată generația lui C. Noica și la ele nu se poate răspunde simplu doar sugerând ideea unei epoci a contrastelor, așa cum a fost cea interbelică.

Reflecțiile lui Sorin Lavric asupra legionarismului noician pornesc de la ideea credinței, a unei investiții intelectuale și sufletești fără rest într-o cauză care privea direct salvarea spirituală a unui neam care trăise mult timp sub semnul minoratului istoric. Convertirea contemplativului Noica la politica Mișcării survine treptat, desigur, pe măsura desfășurării evenimentelor legate de Legiune (moartea lui Moța și Marin în războiul civil spaniol, propaganda tot mai intensă și mai de efect a lui Corneliu Zelea Codreanu, convertirea prietenilor apropiați, asasinarea mișelească a lui Codreanu din ordinul Regelui Carol al II-lea), dar, odată săvârșită, ea nu mai are întoarcere. Autorul o explică prin ceea ce el numește „sindromul centurii de castitate”, adică principalitatea unui intelectual care alegea mereu să rămână consecvent poziției adoptate la un moment dat. Rămăsese ferm în afara politicii înainte de 1934 (își montase „centura de castitate”, cu alte cuvinte), dar alesese după să se implice și să servească o cauză în lumina căreia judeca tot ce se întâmpla în jurul său. Ceea ce înainte era refugiu în idee și în formă pură, ambele salvatoare în fața absurdului politicii de orice fel („Conținutul imediat al vieții nu interesează întrucât nu este problematic”, scria Noica în *Mathesis*), acum era pasivitate lașă și sentiment de vinovăție prin fuga de răspundere. Îmbrățișarea imediatului se va petrece printr-o răsturnare completă de optică, în urma căreia trecuta castitate nepolitică i se părea acum un păcat al orgoliului, iar prezentul păcat politic, o virtute morală. Răsturnarea aceasta o poate constata oricine, spune Lavric, când compară articolele lui Noica din anii 1934-1938 cu cele din anul 1940. Istoria și biologicul irumpeau brusc în viața traducătorului și comentatorului lui Descartes, convertindu-l la politic, pentru că, pe deasupra, constată autorul, rămânea și fără un rinichi la 26 de ani, în urma unei operații de TBC. „Conținutul imediat al vieții” nu mai

putea fi, astfel, neglijat, hazardul lumii nu mai putea trece în plan secund.

Sindromul incipient al convertirii va culmina cu evenimentul uciderii lui Codreanu, și el va trece de la potență la act un proces lăuntric finalizat cu o deliberare având consecințele asumate. Proiectele iubitorului de abstracțiuni trebuiau să se schimbe sub imperiul escaladării unei istorii care îl privea în mod direct pe el și pe toți colegii săi de generație. Până la urmă tot un fel de a face filozofie era și acesta, susține Sorin Lavric. Primul tip, cel al rezolvării unor probleme pur teoretice, de care nu te leagă un interes vital, fusese lăsat în urmă în favoarea celui alt, axat pe o elucidare interioară, pe înțelegerea a ceea ce te-a frământat dincolo de orice interes teoretic. Nu mai vrei să convingi

că ai dreptate, acum, ci să te clarifici. Noica a trecut prin ambele tipuri, iar opțiunea pentru Mișcare se explică prin această nevoie de a răspunde unei somații interioare săcâitoare, care nu-și va slăbi influența decât după epuizarea tuturor posibilităților ei de manifestare. Autorul cărții o demonstrează, între altele, observând și cezurile majore în parcursul intelectual și publicistic al lui Noica. Observăm în ele salturi dintr-o paradigmă de gândire în alta, dar niciodată aceste salturi nu vor rămâne nejustificate interior; ele nu se vor produce decât în urma unor emoții puternice și vor fi mereu argumentate cumva, fie prin puterea rațiunii, fie prin cea a spiritului sau a sufletului. Noica nu putea rămâne un simplu receptacul al ideologiilor, lui îi trebuiau justificări, trebuia să creadă. Și nu era deloc greu atunci să nu crezi într-o cauză care, cel puțin teoretic, propunea exemplul personal al sacrificiului suprem pentru triumful ideilor care-i constituie mesajul. Scos din obișnuința izolării livrești, din liniștea binefăcătoare a bibliotecii și a limbilor filozofiei, Noica se confruntă atunci cu o cauză ale cărei manifestări îl iau prin surprindere și în slujba căreia se pune cu toată fervoarea, trecând de la elogiul calm al „spiritului geometric” la cel belicos al salvării României prin

mistica suferinței și a învierii, ambele întruchipate de acțiunile Legiunii. Legionarismul, spune Lavric, în acest sens, „nu a însemnat o angajare iscată de un calcul politic, ci o adeziune pornită dintr-un act de credință. Când un intelectual ca Noica, ridicând problema moralei, o pune în legătură cu sentimentul datoriei descinzând din imaginea lui Codreanu, atunci la mijloc nu mai sunt socoteli pragmatice vizând proiecte politice, ci pur și simplu o stare de spirit frizând credință”. Iar explicația pentru eșecul Mișcării se bazează pe aceeași credință oarbă, dar perfect legitimă la intelectuali de talia lui Noica, în puterea idealului de-a transfigura materialul. Forța de ascensiune a legionarilor are aceeași sursă ca și prăbușirea lor – „încercarea de a muta un ideal privitor la lumea de dincolo în lumea de aici”, afirmă Lavric, în continuare. Căci defectele de bază ale fenomenului legionar nu țin atât de frământata epocă interbelică, cât de „acel miraj ce ia naștere atunci când trăiești cu iluzia că împărăția de dincolo poate servi drept criteriu pentru ceea ce se întâmplă în lumea de aici”.

Analizând și avatarurile biografiei lui Noica de după 1948, autorul subliniază o dramă intimă a filosofului de profesie, o dramă care explică, întrucâtva, atitudinea contradictorie a acestuia atât față de opțiunile politice din tinerețe, cât și față de regimul comunist (pe care mulți afirmă pripit că Noica l-ar fi slujit cu bună știință). E vorba de drama intelectualului care, trecând de la un regim politic la altul, e nevoit să-și refacă echilibrul dintre credințele lui intime și gusturile ideologice ale epocii. Deloc ușor de realizat. Noica nu a abandonat lupta scufundându-se în anonim și alegând tăcerea demnă, dar nici nu a făcut concesii majore. A ales metoda concesiiilor minime tocmai pentru că, rămas între puținii supraviețuitori ai unei generații în ale cărei idealuri a crezut și de ale cărei realizări trebuia să se simtă rușinat, a dorit să-și continue proiectele printr-o victorie exclusiv culturală, printr-o bătălie a spiritului. Exact cea cu care începuse. Și înainte, și după 1940, Noica a crezut în destinul său de făuritor de cultură, lui i-a subordonat toate eforturile sale, cu o singură mare temere: aceea de a nu a apuca să termine ceea ce începuse. Un asemenea individ nu putea evita credința într-o ideologie care ea însăși propunea o salvare prin spirit și care ea însăși dădea, prin liderii ei, cel mai convingător exemplu.

Cu amintirea acestei credințe s-a stins Noica și despre ea a fost vorba în cartea lui Sorin Lavric. Alături de cea a lui Florin Țurcanu din 2003 (*Mircea Eliade, prizonierul istoriei*), ea face încă puțină lumină în destinul zburciemat al uneia dintre cele mai strălucite generații de intelectuali români.

O CĂLĂTORIE ÎNTR-O ȚARĂ FICTIVĂ

GABRIEL CHIFU

S-a întâmplat să ajung în Qatar. Ce știam despre acest stat? Luat repede, puține lucruri. Emirat arab din zona Golfului, cu capitala la Doha. Protectorat englez până în 1971, când și-a proclamat independența. În 1985 nu număra mai mult de trei sute de mii de suflete, iar astăzi are cam opt-nouă sute de mii de locuitori. Teritoriul deșertic pe malul mării. Ocupațiile tradiționale – pescuitul (în special, al perlelor) și, mai apoi, extracția petrolului.

Am aterizat la Doha într-o seară, la începutul lui decembrie... Prima senzație, de ordin strict climatic, e izbitoare: temperatura aerului (repet, e iarnă și e seară), în jur de douăzeci și cinci de grade Celsius! Ea îmi confirmă un presentiment, acela că am nimerit într-o lume care ființează total diferit, uneori răsturnat și neînțeleș, în comparație cu lumea din care vin. Mă instalez la hotel și, imediat, cobor în stradă, rătăcesc până târziu. Fără să mă sprijin pe altceva decât pe intuiție, am sentimentul că această țară nu e o țară adevărată, ci o ficțiune, o țară ireală, inventată de descoperirea aici a petrolului și, mai cu seamă, a gazelor naturale (Qatarul e pe cale să devină sau deja a devenit cel mai important exportator de gaze naturale din lume...)

Săptămâna mea qatarează îmi va înfrântă această impresie inițială. Să ne închipuim: niște oameni îngropați în

tradiția lor (musulmani sunniți), care, aici, în pustiu, fără resurse, cu o climă total neprielnică, trăiesc în sărăcie, ocoliți de timp, de istorie. Ei bine, și peste această populație, din senin, se năpustește „norocul”, se prăvălește bogăția: se găsesc petrol, gaze, cele care aduc bani, puhoaic de bani și astfel, magnetic, privirile tuturor se întorc spre colțul ăsta pierdut de lume și el se preschimbă subit într-un centru și încep vacarmul, nebunia. Decalaje de secole, decalaje în mentalitate și în tehnologie se încearcă să fie topite peste noapte. Evident, iese un spectacol incomensurabil: alipire de incompatibilități, un alt concept de realitate, o realitate oximoronică.

Femei înveșmântate în negru, cu fața acoperită de văl, bărbați cu turbane și cămăși albe până la pământ coboară din imense, luxoase mașini 4x4 europene sau japoneze. A propos, prin Doha niciun aborigen nu circulă pe jos. Pietoni rătăciți nu sunt decât europenii și bieții muncitori pakistanezi ori indieni care le construiesc țara. De altfel, străzile nici nu prea au trotuare și e un chin să te deplasezi pedestru dintr-un loc în altul al capitalei care se risipește straniu pe o suprafață illogic de mare. Toți localnicii au mașini, numeroase mașini scumpe. De aceea, mi se spune, momentan, qatarezii nici nu ar mai primi imigranți decât șoferi, mecanici auto,

care să le îngrijească puzderia de automobile. Vrei să cumperi un mic cadou, ceva specific, ceva qatarez și nu ai ce: în mall-urile hipersofisticate ori în puzderia de bazaruri orientale găsești absolut orice, dar nimic făcut în Qatar, totul este importat: din Franța ori din China, din Anglia ori din Turcia, de la electrocasnice, computere, aparatură video de ultimă generație și confecții de firmă până la fructe, flori, jucării, cosmetice, gablonzuri și felurite nimicuri, totul e făcut de alții. Dar perlele unde sunt?! Întreb mirat, doar citisem că locuitorii sunt vestiți pescuitori de perle. Perlele, mi se explică, nu se mai întâlnesc decât în legendă, nimeni nu mai ține minte de când nu s-a mai pescuit o perlă pe aici. Vara e atât de torid încât, dacă deschizi în hotel robinetul de apă rece, riști să te opărești. (O, e o adevărată obsesie locală folosirea aparatelor de aer condiționat.) Pământul e arid, fără surse de apă și totuși, folosind apă desalinizată și teritorii smulse din mare, qatarezii s-au ambiționat să făurească o promenadă (*La Corniche*), ce se întinde pe vreo zece kilometri și rivalizează cu cele mai elegante din Europa, o promenadă cu gazon impecabil și petunii proaspete (e drept, aduse și ele din Austria sau Olanda...).

Așadar, oximoronul: spațiu arid, preschimbat în oază; la fel, căldură sufocantă, preschimbată, cu aparate de

condiționat aerul, în răcoarea (de nesuportat!) a camerei de hotel. (De reținut: curentul electric e gratis, benzina e ridicol de ieftină.); la fel, musulmani preluând codul, valorile, tehnologiile Occidentului; la fel, colibe mizere sau imobile din anii '80, demolate sub ochii tăi, iar în locul lor se înalță zgârie-nori care îți taie respirația. (Se construiește într-un ritm amețitor, Qatarul mi s-a părut o zonă de încercare pentru șocant de îndrăznețe proiecte de arhitectură la care participă firme de pe toate continentele...)

Sigur, cel puțin actualmente, asistăm la ceea ce s-ar numi, încă o dată, forme fără fond: există în Doha un impunător edificiu al Teatrului Național în care se spune că nu s-a jucat niciun spectacol; există un minunat Muzeu Național pe care nu-l poți vizita fiindcă e totdeauna închis; există, în fiecare cartier, terenuri de fotbal și arene de tenis cu dotări fabuloase (instalați de nocturnă, tribune moderne), dar cu prea puțini spectatori. (De reținut: intrarea e liberă...) etc., etc.

Recomand oricui o călătorie în Qatar. Nu ca popas comod, unde ne simțim ca acasă. Ci ca univers provocator, pe dos, unde simțurile ne sunt ținute trez. Qatarul ca experiență-limită, ca formă de cunoaștere. Ceea ce reprezintă, cred, un considerabil beneficiu personal.

NUME ȘI CORP

ADRIAN MIHALACHE

Numele unui om oarecare este solidar cu corpul său. În termenii semiotici, numele propriu este un indice, adică un semn care nu poate fi interpretat decât dacă este contiguu față de referentul său, este „propriul” acestuia. Cartea de identitate are, în afara numelui și al codului personal, un icon, respectiv poza posesorului. Nici aceasta nu are sens dacă nu se află „la purtător”. Când mă prezint, întinzând mâna sau cartea de vizită, afirm explicit legătura între corpul care mă poartă și numele pe care-l port. Numele de familie ține de o istorie, cel de botez, de o personalitate. Aceia care se prezintă, indicând doar numele de familie, sunt fie foarte modești, pentru că acceptă să se înscrie într-o filiație, fie foarte mândri, pentru că se revendică de la o tradiție. Cel care indică doar numele de botez se crede sortit unicității. Napoleon semna Bonaparte, cât timp a fost general și prim consul, apoi doar cu inițiala N, când s-a proclamat împărat.

Cel nesigur de sine își consideră numele derizoriu, de aceea caută acoperire sub umbrela unei bresle sau a unei instituții. El pune profesiunea înaintea numelui, respectiv instituția, în coada lui. Se recomandă ca „profesor Ionescu”, „inginer Popescu”, „arhitect Georgescu”, „Gelu de la Externe” sau „Mimi de la Apaca”.

Julietta lui Shakespeare credea că numele nu are nici o importanță, doar el nu este „mână, picior, sau altă parte a corpului”. „Oricum ai numi trandafirul, el ar mirosi la fel de frumos” – argumentează ea, cerându-i lui Romeo să renunțe la numele de Montagu, adică la toată istoria care le sugrumă iubirea.

Platon ne-a învățat, în dialogul *Cratylus*, că numele n-au nici o legătură cu lucrurile, ele fiind doar convenții sociale, care permit desfășurarea proceselor de comunicare. Totuși, jocul cu semnele nu este lipsit de primejdii. Consecventă cu ideea că numele nu contează, Julietta o extinde la nivelul

tuturor semnelor. Dacă „numele trandafirului” îi este indiferent, de ce s-ar feri de semnele exterioare ale morții, având în vedere că acestea sunt ambigui, deci derutante? Logica ei este impecabilă, dar, din nefericire, periculoasă. Un savant matur, ca părintele Lorenzo, ar fi trebuit să știe acest lucru și să fie mai precaut în administrarea pozițiilor care dau simptome false. Se știe doar ce a urmat.

Dacă Julietta credea că semnele n-au importanță față de ceea ce ele „desemnează”, astăzi se crede, dimpotrivă, că doar ele au importanță, nu și referentul lor. O gândire care nu îndrăznește să se recunoască pe sine drept magică presupune că eliminarea semnelor disconfortante, prin obligativitatea limbajului „politic corect”, rezolvă de la sine orice probleme legate de tema acestui limbaj. Este suficient să-l numești pe grăsan „campion în greutate”, pe pitic „redus vertical”, sau pe negru „afroamerican”, că toate complexe dispar. Recitirea lui

Cybercultura

Shakespeare ar putea da de gândit adeptilor acestor metode.

Dacă numele este tipărit pe coperta unei cărți sau dacă el însoțește fișierele diseminate în mediul virtual, legătura dintre el și corp slăbește până la dispariție. Numele unui autor se leagă de imaginea lui corporală, nu de corpul lui real. Stendhal seamănă mai mult cu frumosul Fabrice del Dongo decât cu corpulentul Henri Beyle. Balzac a cucerit-o pe Evelyn Hanska prin stil, nu prin farmec. Când se vor întâlni pe malul lacului Neuchatel, se vor privi prin voalul textual țesut de lectură.

Multimedia permite să-ți construiești acea imagine virtuală care se potrivește cel mai bine textelor pe care le redactezi. Astăzi, un Cyrano de Bergerac – spiritual, dar urât – n-ar mai avea nevoie de un mesager atrăgător între el și Roxana. I-ar putea trimite faimoasele scrisori prin e-mail, atașându-le un avatar avantajos.

TOTUȘI...

Rubrica lui
Alexandru
George

M

Ne aflăm la aproape două decenii de când Eliberarea din decembrie '89 a schimbat fața țării noastre, dar și a literaturii, producând, în paralel cu euforia quasi-generală, o stare de confuzie de care se resimte mai tot românul, de la analfabetul de la marginea societății la academicianul sau intelectualul cu merite efective și recunoscute. Momentul revoluționar trecând ca orice fenomen de acest gen, a urmat nu doar refluxul și victoria forțelor reacționare care au atenuat avântul și realismul inițial, dar și unele firești, deși prea naive așteptări. S-a crezut, în literatură, că, odată suprimat Răul, vor apărea numai cărți „bune”, forțele creatoare ascunse sau virtuale se vor dezlănțui, judecățile critice vor fi imune la factorii deformați (de ordin politic sau al relațiilor personale), frumosul va fi încurajat să apară și adevărul să triumfe.

N-a fost așa, dar, în linii generale, conștiința critică și artistică s-a eliberat, a trecut la acte reparatorii, a progresat spre acel ideal la care năzuiește orice intelectual adevărat, în relativul omenesc. Căci, din fericire, Comunismul, nicăieri în Lume, n-a fost un Absolut, deși mentalitatea sa totalitară l-a silit să încerce (cu orice risc, cu toată perseverența, de fapt cu oricâte crime) să atingă acest țel. În literatură, artă în mare măsură a ambiguității, anomaliile sunt mult mai vădite; să ne gândim că romanul cel mai valoros din întreaga literatură sovietică, *Pe Donul liniștit*, prezintă, cu accente de veridicitate maximă, oponenta cazacilor de pe Don la instaurarea regimului comunist și lupta lor haotică și disperată cu armata roșie. Și să se pună la socoteală că această capodoperă n-a apărut printr-o eroare a cenzurii: a fost citită de Stalin, supremul judecător bolșevic al vremii, care i-a dat liber spre publicare!

Faptul că în „în comunism” au apărut (totuși) cărți bune, ceea ce enunță cel mai hotărât Eugen Simion, nu poate fi spre lauda acestui regim, decât dacă suprimăm pe acel „totuși” și enumerăm selectiv excepția, dând-o drept generalitate sau exagerând-o.

(Logica acestei proceduri mi s-a revelat în toată splendoarea și eroarea la o întâlnire cu un cerc de scriitori, când am fost întrebat dacă l-am cunoscut sau l-am văzut măcar pe E. Lovinescu, profesor la liceul unde eu am fost elev opt ani.

- Nu, am răspuns eu, dar n-ar fi fost exclus, pentru că el, până în ul-

ttimele săptămâni de viață, în 1943, venea lunar la liceu să-și ridice pensia. Căci, pe atunci, pensionarii nu primeau banii acasă, așa cum s-a inovat în timpul comunismului, ci trebuia să se ducă la instituția unde se pensionaseră.

- Ei, vedeți, domnule Alexandru George, a intervenit un necunoscut din sală care mă știa un ireductibil anti-comunist, a avut și comunismul părți bune!)

Această logică domină discursul politic al tuturor comentariilor care, din interes sau naivitate, fac tot timpul comparații selectând și extrăgând lucrurile „bune” care s-au petrecut și în pușcării, unde unul a avut o revelație religioasă, altul a slăbit salutar cu 20 de kg prisitoare, altul s-a întâlnit cu un filosof fenomenal care l-a luminat în toate chestiunile de pe astă lume.

Ca să nu mă limitez la un caz recent, s-a sărbătorit „renașterea Operetei” în România datorită reorganizării ei după o regretabilă eclipsă de câțiva ani. Foarte bine! Numai că fericitul eveniment a fost marcat prin elogiul adresate acestui gen de spectacole artistice „mai înainte”, adică în timpul comunismului, când, precizez eu, se înghesuia la Teatrul de Operetă un public privat de alte distracții care îl vor copleși în regim de libertate. (Un elogiul pentru o inițiativă stimabilă poate să însemne una la adresa comunismului, dacă nu adaugi că pe vremea „burgheziei și moșierimii”, opereta și-a trăit epoca de adevărată glorie, care, la noi, încă dinainte de cel de al II-lea Război Mondial s-a datorat conjugării sale cu spectacolele de music-hall, chiar de revistă, spre dezaprobarea tradiționaliștilor.

Un alt fenomen care trebuie luat în seamă este ceea ce am numit „insularitatea” unor oaze de cultură, ivită spontan prin profesori care organizau cu elevii centre, cancelarii, grupări în care se cultivau valorile autentice cât de cât, se dădeau informații, se organizau dezbateri, încercându-se evitarea „politicului”, fără a reuși întru totul. Căci în comunism nimic nu se putea sustrage politicului, dar tocmai astfel se indica o direcție de cultură și creație autentică.

Societatea intelectuală în comunism a cunoscut o întreagă varietate de manifestări care, mai înainte, adică în primele două decenii, te puteau duce la pușcărie și cei care le-au riscat merită toată stima, mai ales că puțini au ieșit din anonim. Numai

că e o eroare să afirmi că „pe vremuri” era mai bine și acum nu, pentru că tinerii nu mai caută să le frecventeze, nu se mai înghesuie în sălile de concert, nu mai citesc nimic, nu mai stau la cozile librăriei atunci când mării noștri scriitori scot pe piață câte un nou volum.

Să notez că jelaniile pe această temă au oarecari justificări, deși bilanțurile editoriale spun altceva, exact contrariul, dar așa vrea să mă refer la o serie de articole apărute în *Luceafărul* și care mi se par exemplare, fiind iscălite de dl. Liviu Grăsoiu, care, în anii ultimi ai lui Ceaușescu și după dispariția lui, a întreținut, împreună cu o echipă de iubitori ai literaturii mai tineri, o oază de lumină și de autenticitate care acum trece prin momente mai grele. (Plângerii d-sale îi face ecou situația literaturii la Televiziune, unde programele nu mai sunt strangulate de absurditățile vreunui Conducător cu puteri absolute.) Întrucât eu însumi am fost invitat la Radio (postul național) și cunosc greutățile din trecut, înțeleg îngrijorarea multora când te gândești la ceea ce a fost (bun) pe vremuri și ceea ce trebuie măcar să se continue. Îmi îngădui să afirm că am o anumită competență în materie și că voi urmări cât voi putea cu simpatie popularizarea literaturii și pe calea undelor.

Nu mă pot reține de aceea să nu observ că problema a devenit mai complexă în condițiile actuale de contacte între oameni, situația actuală e regulamentul unei ruperi de trecut (regretabil) care ne cufundase într-un marasm și într-o confuzie care nu anulează eliberarea indiferent de unele rezultate nedorite.

După câte se poate bănuși de către cei care-mi numără corect anii de viață, am fost un martor atent și plăcut surprins al instalării Televiziunii în România. Cam la două decenii după ce se implantase deja în câteva țări de înaltă tehnicitate, ea a ajuns și la noi, a demarat greoi, aparatele de recepție fiind scumpe și nu de fabricație autohtonă, rețeaua n-a acoperit multă vreme tot teritoriul național etc.

Un alt fenomen care trebuie luat în seamă este ceea ce am numit „insularitatea” unor oaze de cultură. [...]Căci în comunism nimic nu se putea sustrage politicului, dar tocmai astfel se indica o direcție de cultură și creație autentică.

Și totuși a făcut senzație, pentru că era o invenție neprevăzută în „orizontul de așteptare” al bietului cetățean român, iar primele performanțe n-au fost rele (mai ales dacă le comparăm cu ce fusese mai înainte, adică zero). Desigur, și ea avea să fie subordonată propagandei oficiale în condiții de monopol (aceasta deosebind-o de radiodifuziune, unde Vocea Americii, Radio Londra, mai târziu Europa Liberă, răzbăteau întrucâtva până la noi). Dar și noile programe vizualizate trebuia să lase loc unor episoade mai neutre (muzică, sport, teatru, dar mai ales filme străine).

În fine, pentru cei care gândeau politic, fenomenul (pentru tot românul îmbucurător) avea și o semnificație mai înaltă: dovedea că regimul se poate reforma, se poate îmbunătăți prin nesperate concesii și surprize, fără a renunța la duritatea în raport cu supușii săi.)

Extinderea acestui instrument de propagandă, dar și a segmentelor sale apolitice, mergând de la Teleenciclopedie la reportajele turistice ale lui Ioan Grigorescu sau Aristide Buhoiu, în fine popularizarea muzicii (prin excelență neutră sau ambiguă) de către Iosif Sava însemna cu totul altceva decât obișnuita până atunci intoxicare.

Or, tocmai pe acest teren al „relaxării” și evadării din „lagăr” a survenit decepția cea mare, odată cu momentul adevărului: nici o instituție activă în comunism nu s-a prăbușit mai lamentabil în final ca Televiziunea amputată, strivită, anihilată în aproape tot ce avusese „bun”; tocmai ea, care fusese o fe-reastră destul de larg deschisă spre lume, a demonstrat adevărata față a comunismului. Iar partea cea mai îngrozitoare a fost felul cum a trecut de la Ceaușescu la noii stăpâni, cum a găsit „elemente” gata să slujească „cele mai mari minciuni a secolului”, cum a numit un gazetar francez opera unui Aurel-Dragoș Munteanu, Emanoil Valeriu, Răzvan Teodorescu, Paul Everac, cu o întreagă echipă de canalii care, sub noua stăpânire, au dat țara noastră cu cel puțin 10-15 ani înapoi în procesul liberalizării, compromițând-o iremediabil în Lumea liberă.

... Aș că, atunci când lăudăm ceva făcut „bine” în trecutul cultural românesc, nu e obligatoriu să precizăm anume când s-a întregit minunea și, mai ales, că ea rămâne o inexplicabilă excepție?

POEME DE TRAIAN

AEROSTATE RÂDE

poetului Ion STRATAN
in memoriam

E cald
și păsările nu mai zboară luna aceasta
spre vest.

Un copil tuns zero plimbă un câine orb.

Paznicul depozitului
s-a sinucis încă de iarna trecută –
ca și cum și-ar fi plătit chiria la timp.
În urma lui nu au rămas
decât vreo treisprezece versuri
scrise mărunț, tremurat, până la eșafod,
acolo unde se desparte sinele de sine.

Aerostate nu mai poate plânge
pentru că se întunecă mai devreme anul
acesta.
Și, pentru că așa a fost învățat el... *că plânsul,
cu toate foloasele lui,
e cel mai bun ziua, la amiază!*
De aceea Aerostate putea descifra cu lacrimile
lui
toate tratatele de matematică și alchimie.

Așa că Aerostate râde și se întreabă:
- Unde și de ce ați plecat cu toții?

Duminica e una din cele mai tâmpite zile ale
săptămânii. Casa e plină de un zel gospodăresc
greu de înțeles. Până și cârciuma din cartier are
obloanele trase. Pe mica terasă, dincolo de gar-
dul din fier forjat, poți sta de vorbă cu câinele
Kemal – ogarul afgan care plânge de sin-

gurătate: adică urlă spre disperarea vecinilor,
oameni bătrâni, care abia așteaptă să-și vândă
casele acoperite cu carton smolit, pentru că este
un cartier în plină reconstrucție. Aici am cunos-
cut cândva un individ... zicea că e antreprenor...
ceva de genul ăsta. Punea ochii pe bătrânii sin-
guri, le „cumpăra” sordidele proprietăți. La în-
ceput nu i-am dat crezare, dar după ce am văzut
primele vile de trei-patru etaje nu l-am mai iro-
nizat pe antreprenor. Mai ales că avea și un
nume care suna a problemă medicală.

La televizor aud: „În timp ce cumpărau
pietre prețioase, cei doi s-au îmbolnăvit...” Dar
e frig și vântul clatină antenele, păreriile și inter-
minabilele discursuri de genul: „Iartă-i! Te-au
iubit mai mult decât te-au omorât!” Totuși, du-
minica, la emisiunile de popularizare a științei
afli lucruri noi, despre camera de panică, de
pildă. Asta costă numai vreo două sute de mii
de dolari. Chiar o doamnă de vârsta a treia ex-
plică de ce s-a hotărât să facă investiția.

Mă hotărâsc să dau o tură prin cartier. Adică
să ocolesc Piața Floreasca și să vorbesc un
minut cu câinele Kemal. Câțiva biscuiți țin loc
de argumente. Dacă am noroc, îl pot întâlni pe
domnul Trandafir. La 61 de ani și-a făcut ope-
rație de by-pass și trebuie să meargă zilnic vreo
doi-trei kilometri ca să se mențină. Când îl întreb
de sănătate, îmi răspunde: „Mi-au dat șase ani...
au trecut patru, dar mă simt excelent!”

Domnul Trandafir are de vânzare un vin
roșu foarte bun, din recoltă proprie, o mașină
veche și o fată pe care o cunosc de când avea
șapte ani. La plimbare iese cu un câine al cărui
nume îl uit mereu. Așa că îl întreb de fiecare
dată: „Ce cățel frumos! Cum îl cheamă?”
Răspunde: „Dixie. E fată. Are patru ani. După
ce moare îmi cumpăr un Golden Retriever”...

ZBOR ÎNTRERUPT

Atât ești, atât ți-a rămas:
o femeie care a trăit de una singură
într-o țară înghețată, –
care a descoperit mai întâi focul care nu a ars
niciodată,
care a întâlnit banchiza de gheață care nu se
va topi niciodată, –
dragostea scrisă mărunț pe cărți poștale care
nu vor ajunge la timp niciodată,
care a inventat un avion
care nu a zburat niciodată...

Fotografia singurei femei care a trăit
într-o țară înghețată
visează și acum în dialectul vânturilor potriv-
nice.

NU CREDEAM

Nu credeam că mierea
poate fi mai scumpă decât aurul.
Nu credeam nici în vocea ta
care se sfârșise împietrită-n cuvinte
ca într-o babilonie de înțelesuri.

Nici în rochia ta adulmecată de ultimul reflux.
Nici în radioul de pe noptieră.

Nu credeam nici un cuvânt.

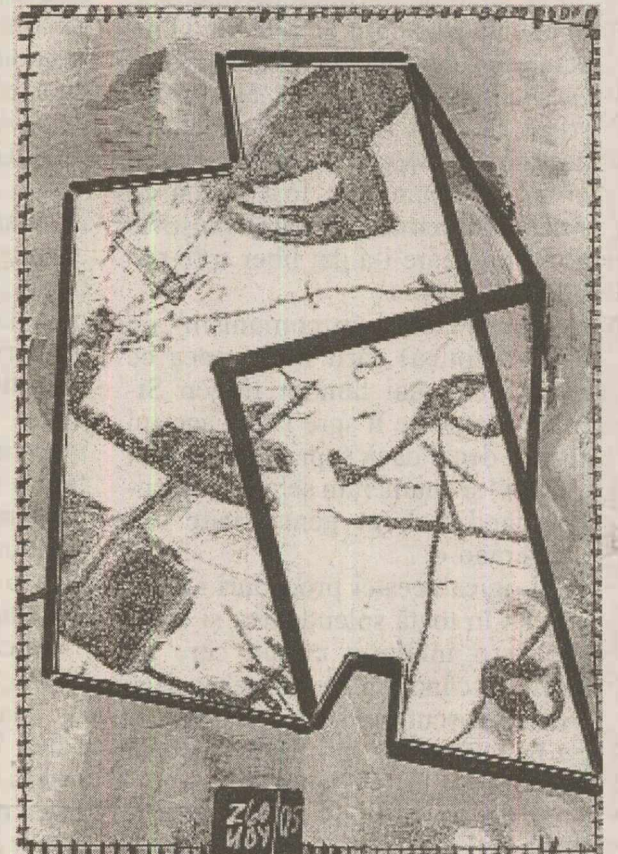
Numai sarea din lacrimile tale
era mai prețioasă
decât lemnul de cedru
din care ți-am construit corabia.

Cobor treptele ce duc spre parc. În dreapta e
Patinoarul Floreasca, iar în cealaltă extremitate,
o imensă sală de sport. Undeva, pe la mijloc,
era un closet public subteran inundat de urină și
fecale. Peste vechea vespasiană s-a ridicat
acum un bar, unde o cafea costă 5 euro.

De când stau în cartierul ăsta, adică de
douăzeci de ani, am coborât în parc de vreo
cinci, șase ori: o dată când slăbisem 10 kilogra-
me în 2 luni și m-am gândit că o să mor, altă
dată când am spart două cupe de șampanie cu o
fostă iubită, altă dată când pe o bancă am cerut
de nevastă o altă iubită și, de vreo trei ori, cu
câinele. Atunci un gardian public beat criță a
vrut să scoată pistolul la mine și la câine. Noroc
cu stolurile de pensionari vehemenți care au in-
tervenit. Așa că nu mai cobor în parc..., de fapt
fosta Groapă Floreasca. Ba nu! Într-un an am
căutat banca unde o cerusem pe aia de nevastă.
Nu mai era acolo... apăruse în locul ei un țarc în
care cetățenii să-și depună câinii în timp ce ei se
plimbă, un cuțodrom... Ce-au, domnule, ăștia
cu câinii de rasă? Că vagabonzii se plimbă ne-
stingheriți, te iau de turul pantalonilor! Căsăto-
ria cu femeia aceea a ținut trei luni.

Am pus ochii pe o creangă. I-ar sta bine în
casă. Ajuns în dreptul ei, îmi dau seama că e
prea mare și, în plus, face niște bobite albe, care
ar putea fi otrăvitoare. Așa că renunț. Mă întâl-
nesc cu un prieten căruia i-am dat câinele.
Măcar ăsta are grijă de animal...

Ajuns acasă, îmi torn un pahar de vin și îmi
aduc aminte că am mai fost o dată în parc...
împreună cu fratele primei soții. Înarmați cu o
lopată de infanterie am săpat o groapă pentru

un pui de pisică născut mort. E de mult povestea asta. L-am întrebat: „Măi, dacă ne vede cineva și crede că îngropăm un avorton? Am dat de dracu'!”

Dar ăla a săpat în continuare și mi-a răspuns: „Cine a mai văzut avorton cu coadă, don' Traian...”

STARE DE SPIRIT

Cât despre intensitatea ploii, numai buzele tale răspund acestui an secetos.

NEVOIA DE OGLINZI

Vreau să scriu un poem ca o mașină Hummer!
Vreau să am sentimente ca niște curse de șoareci!

Nu am nevoie de oglinzi!
Nu înțelegi? Nu am nevoie de oglinzi!

Lección de geriatrie a costumelor cu cravată s-a terminat!

Vreau să înduplec luna cu bastonul de cauciuc și cu

vâna de bou!

Nu am nevoie de oglinzi!
Nu înțelegi? Nu am nevoie de oglinzi!

Vreau o fereastră prin care să privesc asfințitul

acestei lumi încălecate

de mirese!

Vreau un ciob prin care să văd eclipsa totală de soare!

Vreau o lumină, un far, care să-mi arate de la distanță linia de plutire a vieții!

Ori măcar o candelă așezată în fereastră, să nu mă pierd pe ape!

Nu am nevoie de oglinzi!

Nu înțelegi, măi, omule, că nu am nevoie de oglinzi!?

Am nevoie de un dig care să stăvilească oceane!

De tine am nevoie!

Nu am nevoie de oglinzi!

Nu înțelegi, bă, că nu am nevoie de oglinzi!?

DESPRE SINGURĂTATEA BETONULUI ARMAT

E atât de cald încât, peste drum, cimitirul a rămas fără cruci.

Cred că am să mă mut cu tot cu bătrâna proprietăreașă, cu godinul ei ruginit, cu icoana al cărei răsărit de mult s-a pierdut,

departe, departe, cât mai departe,
în Gorki Parc.

Acolo e liniște în zilele în care nu trec aerostate nerăbdătoare de aplauze – acolo e cald în după-amiezile în care câinii se pișă pe vechea lor ordine. Acolo e frig când sunt deshumați cei care au avut curajul de a se privi în apele adânci ale zilei de ieri. Și peștele cu lame argintii, alesul...

Vreau să iau lumea de la capăt,
pas cu pas,
literă cu literă,
cuvânt cu cuvânt.

Mă visez în fața unui ecran tresărind la amintirea luminii.
Într-o sală îndestulată de fluierături, huiduieli și ovații,
vreau să aștept căderea definitivă a întinericului.

Vreau să mă apăr, chiar așa,
proaspăt bărbierit, cu lacrimile șterse,
în fața pensionarilor din Gorki Parc.

Despre patinatorii din Gorki Parc nu se mai vorbește nimic...
Cântarele au aceeași măsură a indiferenței,
păstrează aceeași imprecizie a absenței.

E iarnă. Punct.
Cât cântărește sufletul tău?

SPECIALIȘTII PLOII

Ce ar putea să ne despartă pe noi decât o totală eclipsă de lună și, apoi, o cumplită tăcere de soare?

Eu, pe Pământ, înghit pe nemestecate rochiile tale și mușc din oglinzile în care te-ai privit.

Cu aceste gânduri, Aerostate, bătrânul, șterge plângând oglinzile cu care Arhimede a incendiat corăbii.

Dar, chiar cu aceste vorbe, bătrânul Aerostate își începe tăcerea. Ca și cum pentru el s-ar fi încheiat ultimul sezon de vânatoare.

Văzute de sus, câmpurile păreau înmiresmate de rapiță iar, de jos, se vedea spaima furnicilor de acel anotimp ploios. Mai sus, stăteau impresioniștii cu șevaletele pline de insulte ale culorilor și fata care le servea de model.

Aerul înghețase într-o singură culoare.

Fața de masă la care a mâncat și a băut Aerostate păstrează amintirile plânsului. Un fel de giulgiu – s-au mirat specialiștii în arta ploii – și mai ales cea precizie care creează mișcarea, îndemnând ploaia să cadă întotdeauna pe pământul răscolit de morminte jefuite la timp.

CÂND ALȚII SE PREGĂTESC SĂ MOARĂ

Dacă tu ai fi o floare, eu aș fi sămânța din care ai rodit în lumină.

Departă de tine, iar tu tot mai îndepărtată.

Ai înflorit tocmai acum când ultimii soldați se pregătesc să moară!

Departă de tine, iar tu tot mai îndepărtată.

Ești doar o petală care plutește pe ape în timp ce eu adaug mirodenii în ultima noastră cină.

Departă de tine, iar tu tot mai îndepărtată.

În timp ce eu cerșesc salutul trenurilor, păzesc uitarea.

În timp ce alții, mereu alții se pregătesc să moară.

DINTRE SUTE DE CATARGE...

CĂTĂLINA CADINOIU

Motto:
"Nuferii mor în cadă."

Deținuții merg pe vârful degetelor

Mamă, stai acolo, nu veni, stai acolo și vezi găștele cum deoache balta lebedele cum scrijelesc cu ciocul de lemn, în gardul apei hieroglife stai acolo, aici cerul este prea departe de om, cerul de-aici nu este înalt cât vița de vie din bolta noastră stai acolo, îmblânzește pădurile fără bici, și apelor spune-le să m-aștepte fără armonică sau preoți la ponton căci voi veni.

Cheamă apele și mistreții în așteptarea mea cât prăjești peștele pe spinarea încinsă a calului înhămat la șaretă așa cum mi-am chemat eu prietenii din copilărie atunci când ai născut-o pe sora mea. Dar, mamă, stai acolo, nu veni! Aici cerul este prea departe de om la noi, acolo, cerul doarme în poala ta, cormoranii îți torc pe genunchi acolo îngeri, străbuni, constelații, Atlantide, dorm în poala ta, ceasul îți toarce pe genunchi. Aici cerul nu-l poți prinde de plete, să-i tragi o palmă când tună prea tare trezind puii de rândunică din grajd. Aici deținuții merg pe vârful degetelor, și noi, restul, în genunchi, deși nu sunt altare la tot pasul pe stradă.

Nina din pahar

Firesc ar fi, Nina, ca digul să-ți aducă herghelii de cai sub unghiile negre când tu îl strigi pe Maliuc. Gemenii caută sub nuferi grădinile suspendate ale Semiramidei și se întorc acasă spunând "Mamă, n-am găsit decât un cuib de bizam și un plaur fără ouă de lebede ca un hadâmb!"

Despre valuri se spun multe războaie gemenii tăi detonează calendarele sub ape și doar bătrânii se grăbesc să strângă lunile în care au aprins sfinților lumânări. Gemenii tăi blonzi au uitat ziua în care balta a devenit a doua lor placentă.

Mi-e teribil de somn și tu, Nina, mi te așezi, cu șoldurile ca o lună de 31 de zile împlinită, pe pleoape. Uneori te ridici, mă trezesc și le întind gemenilor tăi 50 mii și un pumn de porumb pentru malanca, un pumn de porumb pentru străzile cu șanțuri de mentă. Mă înțeleg în picioarele tale desculțe mai bine ca într-o autobiografie. Mergi, Nina, mergi, umple-mi paharele și străzile, umple-mă.

Copilul în costum de leu

Deschide-mă la suflet și ia tot mărunțișul de-acolo cumpără pâine și busuioc de la bătrânii ce-și uită data de naștere. Restul de bani dă-i-l copilului țigan în costum de

leu de sub talpă. Inimile se schimbă între ele ca pinguinii să nu moară de frig.

În genunchi umblă costumul de leu din copil din genunchi îi cresc copacii, din genunchi ce se târăsc se pretind rădăcinile. În mâini murdare copilul în costum de leu adună furnici de jos "Uite struguri, mamă! Ia! Buni, miros a motorină!" tunelul duhnește, cerșetorii nasc pe rând.

Când i se spânzură iudele de gât când pavellii, tomii își toarnă benzină pe pene și Tarkovski creează Nostalgia Dumnezeu încape într-un costum de leu.

Iubito, ai căzut de la paralele

Să mai privim o dată, te rog, dansatorii. Azi noapte ai căzut de la paralele. Erai, printre lei și oameni, dansatoare la circ! Doamne, cât de sus dansai! Nu te ajungeau nici țipetele!

Nu înțeleg de ce am urcat atât de sus să dansez când la fel de frumos se poate dansa cu picioarele pe pământ!

Căderea ta nu se mai sfârșea! Ologul cu bască nu mai mânca semințe aplauda, aplauda, aplauda. Căderea ta, mai spectaculoasă decât dansul pe sârmă. Eu am întins mâinile. Publicul ți-a făcut loc așteptând să cazi, probabil, în piruetă. Ce puteau face mâinile mele cu ultimul tău dans?!

Nu înțeleg de ce am urcat atât de sus să dansez Când la fel de frumos se poate dansa cu picioarele pe pământ! Eu ca orice femeie cu frică de Dumnezeu te-am visat părăsindu-mă pentru o blondă.

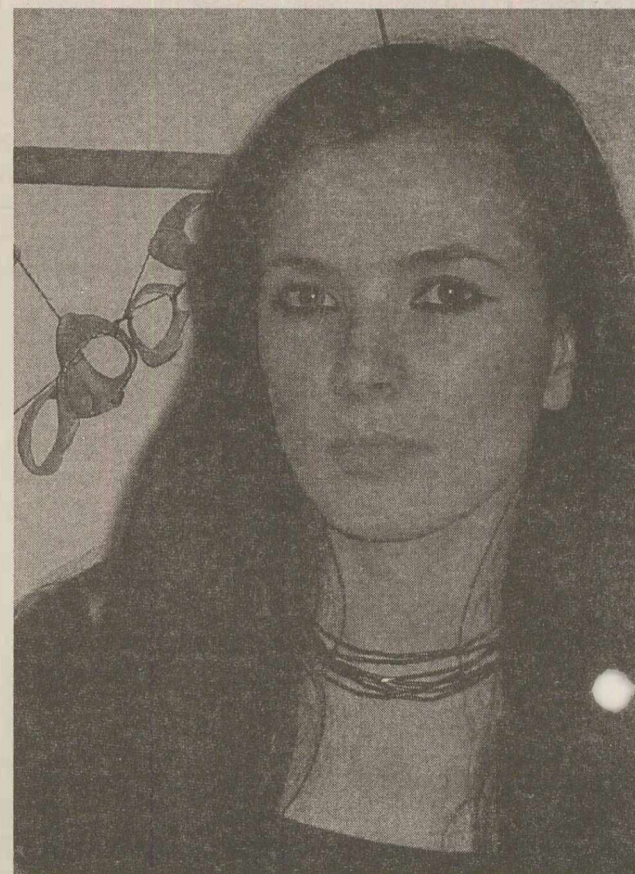
Bătrânul de la metrou vinde cactuși în pahar de plastic

Ce-i cu tine, draga mea? În deșertul nostru a început ploaia. Vom cumpara iedere, iubito! Odată cu ele să urci din nou la paralele!

Oublié

Am uitat să-ți spun. A trecut o procesiune de evangheliști de când ne-am cunoscut. Se adunau arhipelagurile sub felinar lăsau oceanele dezmembrate când ne-am spus noapte bună și fugi să prinzi autobuzul. A trecut o procesiune de evangheliști de când mi-ai spus să nu scriu poezii viscerele Deltei nu trebuie să-I strâng vintrele în palme ca s-o țin minte.

Am uitat să-ți spun. Primul plic avea sub bd. Obregia urme de cafea din termos

CĂTĂLINA CADINOIU este absolventă a Facultății de Litere, Universitatea din București și masterandă la Literatura română modernă și contemporană. Anul 2007 i-a adus numeroase premii literare, dintre care amintim doar Marele Premiu la Festivalul de Poezie „Nicolae Labiș”, Premiul Special al Juriului la Festivalul de creație literară „Mihai Eminescu” și Premiul I la Festivalul „Dimitrie Bolintineanu”. A publicat poezii în: „Caiete mălănăne”, „Convorbiri literare”, „Viața Românească”, „Curierul de ambe sexe”, „Noi, nu!”, „Tomis”, „Sud” etc.

Venită dintr-o Deltă căreia „nu trebuie să-i strângă vintrele în palmă ca s-o țină minte”, Cătălina Cadinoiu scrie o poezie puternică, profund originală, cu imagini memorabile, în care predomină apa, pământul, sângele clocotitor. Poemele ei mustesc de o viață vizibilă și totodată ascunsă, precum lumea plaurilor din peisajul natal. (D.C.)

și un vârf de munte. Vârful știi tu pe care mâncam miere cu nuci și stafide și cu degete iubind, uite, aia e poteca pe care trebuie să mergem.

Am uitat să-ți spun. Umbrele au stat atât de des pe ziduri împreună încât ar suferi mai rău decât noi dacă ne-am despărți. Atât am vrut să-ți spun.

SENSUL VIETII – CU MARGUERITE YOURCENAR

Cartea străină
Grete Tartler

M

Marguerite Yourcenar n-a intrat după moarte într-un con de umbră; e considerată în continuare cea mai importantă scriitoare a secolului al XX-lea, cărțile ei sunt reeditate și mereu redescoperite. Ceea ce înseamnă că înțelepciunea și simplitatea scrierilor sale sunt exact pe măsura nevoilor spirituale ale omului modern.

Ea însăși declara că principala ei „armă” e polizarea maximă, concizia. Vietile ei paralele din proze, din eseuri (au interesat-o toate „marile momente ale emoției umane”) sau din piesele de teatru pot fi rezumate în meditații înțelepte. Jacques Brenner, în *Istoria literaturii franceze...* o așează alături de Camus, într-un clasicism pe ducă, al cărților de înțelepciune realiste, un clasicism care adăpostește miturile și visele umanității. Cărțile ei ar fi „un mestec de clasicism și înnoire, cu alte cuvinte – îndrăzneală controlată”.

Din fotografii surâde un chip de țărăncă transilvană (ascmânarea se datorează, probabil, obârșiei flamande), ale cărei mâini trudite de „ogorul literelor” abia au scos pălăria de paie. Surâde răbdătoare („A ști să suportți lumea fără a uita mai vasta perfecțiune în care ea se înscrie”). A fost prima femeie primită în Academia franceză. O romancieră a cărei pasiune pentru monolog și meditație a fost comparată cu metodele de investigație orientale, cu tehnicile șamanilor. Până la adânci bătrânețe a rămas tânără prin optimismul cu care a participat la campaniile ecologice, antisiste, antifeministe, antireducționiste... A dus o viață singuratică, mărginită la „luxul esențialității”, pe care o visează toți cei ce cred în ritmul naturii; a trăit ca și cum ar fi fost unul din propriile personaje. L-a admirat pe

împăratul Hadrian, pe care l-a imortalizat în memorii pentru geniul său de a „inova și a reforma continuu, cu o rară inteligență”; a devenit celebră datorită acestei vieți (*Arhivele Nordului*, imaginar-erudita biografie a aristocratei sale familii, și *Quoi, l'Eternité* – volum numit astfel după un început de vers de Rimbaud – i-au cristalizat renumele).

Tulburarea barierelor timpului, reconcilierea epocilor, într-o aură luminoasă și înțeleaptă, fac din cărțile ei capodopere. Impresionează mai ales lipsa de

Marguerite Yourcenar: *Lovitura de grație*, traducere de Doina Jela Despois, Editura Humanitas 2007, ediția a II-a; *Alexis*, traducere de Petru Creția, Editura Humanitas 2007, ediție revăzută; *Poveste albastră*, traducere de Corina Neacșu, prefața de Josyane Savigneau, Editura Humanitas 2007; *Povestiri orientale*, audiobook. Traducere Petru Creția, lectura Oana Pellea, Editura Humanitas 2006; *Memoriile lui Hadrian*, traducere de Mihai Gramatopol, ediția a II-a, Editura Humanitas 2006; *Mishima sau viziunea vidului*, traducere de Daniela Boriceanu, Editura Humanitas 2004; *Obolul visului*, traducere de Emanoil Macu, 2003; *Creierul negru al lui Piranesi și alte eseuri*, traducere de Petru Creția, 1996.

vanitate, umilința cu care se întoarce spre „pulberea” omenească, „spre acele milioane de ființe din care suntem făcuți”. Sensul vieții este pentru Marguerite Yourcenar: „A te perfecționa”.

Iubirea: „Să nu se uite că raporturile senzuale sunt sacre. Unirea cu divinitatea printr-o persoană”. Mitul: „Un mod de a te apropia de absolut. Încearcă să dezvăluie ceea ce e durabil, etern în om”. Locuința: „O celulă a cunoașterii de sine. Îmi închipui că un înțelept, precum vechii taoiști, ar putea face de mai multe ori înconjurul lumii înăuntrul casei, fără a o părăsi. Ar ieși prin vis. Mai remarcabil: ar ieși prin gând.” Poetul: „E cineva în contact. Cineva prin care trece un curent”. Prozatorul: „Precum viața, propune o serie de drumuri din care fiecare (cititor) îl poate alege pe-al său.” Istoria: „Iubire pentru trecut – iubire pentru viață, fiindcă majoritatea vieții e în trecut”. Orientul: „Fixează și reține omul în adâncul propriei ființe”. Magia: „O formă a voinței de putere, o nevoie de a căuta ieșiri spre lumi ferecate. Astăzi și obiectele materiale care dau o anumită putere (mașini ultrarapide, calculatoare...) sunt curios de paralele cu pericolele magiei”. Experiența: „Trecem toți, fără încetare, praguri inițiatice. Fiecare accident, fiecare incident, fiecare bucurie și fiecare suferință e o inițiere. Și lectura unei cărți bune, vederea unui peisaj măreț...”

Măiestria scriitorului: „Suprim tot ce poate fi suprimat, tot ce îmi pare inutil. Caut frazele cele mai nete, imaginile cele mai simple, fără a încerca să fiu originală cu orice preț”.

Soluția viitorului: „Va trebui ca

omul să simpatizeze cu soarta tuturor celorlalți oameni, mai mult, a tuturor celorlalte ființe”. Prietenia: „Orice prietenie adevărată e un bun de durată. Ea cere artă: sentimentul libertății celui-lalt, acceptarea lui fără iluzii”. Încrederea în oameni: „Umanitatea e un cuvânt abstract. Am putea... simpatiza cu ființele pe care le întâlnim, gândindu-ne măcar la infinitele posibilități care există în fiecare din ele. În Japonia medievală, călugării... îngenuncheau în fața fiecărei persoane întâlnite: Te salut, o, tu, care peste mii de secole vei fi poate un Bodhisattva!”

Viața: „O despuiere, dar și o îmbogățire. Scoaterea vestmintelor pentru a te auri la soare”. Înțelepciunea: „A elimina accidentalul. A schimba perspectivele”. Moartea: „Suprema formă a vieții. A muri în deplinătatea conștiinței – pentru a nu rata ultima experiență, trecerea. Hadrian vorbea despre moartea cu ochii deschiși”.

Aș spune că principalul izvor din care se hrănește Marguerite Yourcenar nu e atât biografia proprie, sau istoria, cât poezia; luxul cărților ei stă în faptul că lasă poezia să respire. Tenta orientală a înțelepciunii adaugă scilipiri exotice, concizie gnomică. Datorită ei putem alege formele infinitelor posibilități care există în fiecare om. „Precum norii pe cerul gol, ne alcătuim și ne împrăștiem pe acest fundal de uitare”. „Adevăratul chip al lumii e un rug”.

Nocturne

FRUMOASELE ELENE

III

STELIAN TĂBĂRAȘ

Homer ne-a transmis un sistem de mesaje culturale de acum peste patru milenii; *Iliada* și *Odiseea* sunt de fapt testamente, în sens biblic. Războiul Troiei a fost un pretext, o poveste-canava care să facă populară transmiterea unui mod de viață. Nu doar relațiile post-tribale, ci și tipurile de obiceiuri religioase, sociale, familiare etc. Dar nu poemele homerice în sine fac obiectul acestor comentarii, ci tipologia femeilor la Homer: care e, cred, completă! Penelopa, credincioasa

care știe să aștepte, Briseis, sclava (prizoniera) în stare să se îndrăgostească de noul ei proprietar (Ahile); Circe, vrăjitoarea care poate să-i transforme pe bărbați în... porci; Clitemnestra cea ucigașă de bărbat, Calipso cea dominatoare, Nausica – fecioara primăvăratecă și diafană, Ifigenia – femeia capabilă să accepte sacrificiul în beneficiul victoriei grecilor asupra Troiei; Elena, soția necredincioasă; Andromaca – soția nefericită; Cassandra – proorocița care nu e crezută...

De curând am ascultat un CD al poetului Kostas Kartelias, pe muzică de Mikis Theodorakis, care închină câte un poem fiecăreia dintre frumoasele homerice. Theodorakis este, aparent, „pensionarul” *Cântecului lui Zorba*, un sirtaki pe care-l poți auzi în Grecia la tot pasul și în tot soiul de variante. Theodorakis – comunist în exil la data turnării filmului cu Anthony Quinn – a rămas un om de stânga și multe din melodiile sale scrise ulterior sunt marșuri sau „muzică militantă”. Din fericire pentru el,

vestita cântăreață Maria Farantouri îi cântă cu mare succes toate melodiile. Și poemele lui Kostas Kartelias dedicate femeilor din Homer sunt interpretate tot de această altistă cu voce gravă, caldă, o „Circe”, „Calypso”, „Frumoasa Elena” și „Nausica” laolaltă. Versuri ale spațiului mediteranean, între care titluri precum *Lângă mare* sau *Zeul dragostei* dau nota dominantă.

Iată cum Homer e în continuare activ, în stare să repună în mișcare poeți, compozitori și cântăreți care trăiesc bogat și insular lângă Mediterana, toți cu aceleași doruri și aceleași griji de acum patru mii de ani...

ULISE CU CELULAR ȘI PISTOL

HORIA GÂRBEA

Traian T. Coșovei, Nichita Danilov,
Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Liviu Ioan Stoiciu
Băutorii de absint,
Ed. Paralela 45, poezie

Volumul colectiv *Băutorii de absint*, apărut la Paralela 45, este impunător și adună câte 40 de poezii, cele mai bune, firește, ale unui număr de cinci autori. O mână de poeți care, strinși ca degetele într-un pumn, pot da o directă decisivă oricui. Toți cinci au cam aceeași vîrstă (născuți între 1952 și 1958), dar vin din zone geografice diferite. Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Liviu Ioan Stoiciu sînt nume demult consacrate în literatura română, iubite și apreciate de cunoscători. Acum ei țintesc, se pare, un public mai larg. Strategia e bună pentru că fanii și coregionaliții fiecăruia îi vor citi și pe ceilalți, iar grupul format e atât de puternic încît va oferi oricui o imagine sintetică a ceea ce este poezia contemporană de la noi. Apoi cartea lor oferă o replică unor antologii semnate de autori mai recentți, arătînd că stelele generațiilor '80-'90 stau fixe și strălucesc încă. Dincolo de aceste considerente tactice, fiecare poet își păstrează în volum individualitatea și oferă cititorilor ocazia să cunoască sau, după caz, să rememoreze texte esențiale pentru cuprinderea artei poetice din ultimii 30 de ani, cîți au trecut de la debutul lui Traian T. Coșovei, primul dintre ei care a publicat un volum, și pînă la cele mai recente apariții ale tuturor.

Valeriu Cristea
Bagaje pentru paradis, ed. a II-a,
Ed. Cartea românească, eseuri

Cartea a apărut în primă ediție în 1997, cu doi ani înainte de dispariția autorului, fiind ultimul său volum antum, și este reeditată acum la Editura Cartea Românească, unde a apărut și *După-amiaza de sîmbătă* (1988) cu care formează un dublet. Ca și volumul anterior, *Bagaje pentru paradis* poate fi citit din unghiuri diferite, foarte diverse. Este în primul rînd un document despre ultimul deceniu al comunismului în genere și în special despre lumea literară din România în acest deceniu. Este apoi jurnalul unui scriitor, un ins de maximă sensibilitate umană, cu o percepție filtrată de cărțile scrise și citite, de cele studiate temeinic, așa cum este pentru Valeriu Cristea opera lui Dostoievski. Este acest volum și jurnalul unui intelectual oprimat întîi de un regim totalitar, apoi de o „libertate” în care nu i se recunoaște, paradoxal, dreptul la opinia diferită. Mai importantă însă mi se pare o altă perspectivă, una pe care o are și prefațatorul ediției 2007, Livius Ciocârlie, înrudit prin sensibilitate și chiar prin abordarea literaturii cu Valeriu Cristea: el sesizează drama autorului ca pe un paradox al artistului. Omul ar trebui ferit de suferință, scrie Livius Ciocârlie, dar artistul are nevoie de ea.

Liviu Georgescu
Transatlantice,
Ed. Paralela 45, eseuri

Liviu Georgescu, poet de talent și tînăr medic în anii '80 a plecat în SUA, unde nu a renunțat nici la medicină, nici la poezie. A debutat în 2000 și a publicat șapte volume de versuri, ajungînd să pri-

mească Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Orologiul cu statui* în 2004. Volumul său *Transatlantice*, cu o postfață de Daniel Cristea-Enache, se situează între jurnalul de călătorie și eseu. Periodic, Liviu Georgescu își vizitează „Europa natală”, desigur și țara de origine. Aceste drumuri îi prilejuiesc mai puțin impresii turistice, ba nici chiar artistice, în schimb îi provoacă texte, care la rîndul lor, constituie o incitare pentru cititor, fie că el a trecut sau nu prin locurile evocate. Faptul e secundar, călătoriile lui Liviu Georgescu sînt unele în spirit, notația despre obiectele banale e relevantă și păstrează ironia optzecistă: sigur, casa lui Beethoven e strîmbă și opera titanului de de la Bonn îl evocă sarcastic pe Schopenhauer. Eseurile lui Liviu Georgescu, în care geografia e un simplu pretext, ajung repede la enunțuri poetice, dar nu pierd savoarea faptului viu interpretat precis, în graba trecerii.

Pașcu Balaci
Penelopa se mărită
Ed. Palimpsest, teatru

O „comedie amară în două acte” subintulată astfel de autorul său, dramaturg cu exeperiență și avocat de profesie. Pașcu Balaci își speculează abilitatea de jurist la fel de bine ca și pe cea de autor dramatic: mama Penelopei, Errata, judecătoare, deci dintr-o breaslă antipatică avocaților, înscenează un proces prin care Ulise, plecat pe mări, să fie declarat mort, astfel încît tînăra Penelopa să devină liberă pentru măritiș. Totul a fost pus la cale de un anume Hierofantus, ofițer de marină din echipajul lui Ulise, care pariase cu acesta pe infidelitatea Penelopei. Hierofantus e gata să cîștige pariul, căci o cucerise prin calomniile la adresa lui Ulise și se blindase cu vestea morții acestuia. Revenit nevătămat, Ulise trebuie să se însoare din nou cu Penelopa căci primul Ulise fusese declarat juridic decedat. O comedie nu atît amară, cît ingenioasă, cu aluzii mitologice spirituale și care mizează pe anacronisme nostime: Ulise are celular și pistol. Penelopa lui Pașcu Balaci e o femeie atractivă tocmai prin banalitatea ei care exprimă eternul feminin, cu naivități, viclenii și infidelități alternative.

Ofelia Prodan
Cartea mică
Ed. Brumar, poezie

„În spatele ei locuiește o bestie//ea are un mers caraghios...bestia îi șoptește la ureche/ești copilul meu drag/ cînd eu apăs cu un picior pe umărul tău/vaginul ți se răsfrînge ca o floare”. Ofelia Prodan este la a doua carte după *Elefantul din patul meu* și este limpede că, la cei 31 de ani ai săi, a depășit faza de tînără speranță devenind o poetă matură și abilă, dar mai ales cu o artă a etalării inteligenței pe care o descoperă justificat Al. Cistelean în rîndurile de pe copertă. Bestia care locuiește în spatele Ofeliei Prodan și elefantul din patul ei sînt ipostaze ale poeziei, himera neliniștitoare care transformă peisajul cel mai banal, scena de gen aparent anodină în artă. Poeta depășește simpla ingeniozitate stilistică, ea face să transpară o acumulare de forță transcendentă, conturul unor obsesii deformează pereții elastici ai lumii pe care o construiește, presînd dinafară.

Lecturile bine asimilate sprijină scriitura sa într-o carte mică, dar voinică. *În inima mea, scrie autoarea, crește un supermarket* și totul încapă în sacoșele celor care se năpustesc să cumpere. Poezia este o formă de consumism al altora care iau tot ce prind pe rafturile eului celui ce scrie. În cele ale Ofeliei Prodan, consumatorii cam au ce găsi.

Daniela Șontică
Uitați-vă prin mine
Ed. Brumar, poezie

Un titlu ambiguu creează ziarista Daniela Șontică, cunoscută celor ce navighează pe siturile de literatură, dar care pare a se neglija ca poetă. Să fie vorba de îndemnul de a privi prin ea, ca printr-un mediu transparent, sau despre cel de a intra și de a face un tur, scotocind cu privirea prin sinele poetic? Ambele ipoteze se pot susține prin conținutul versurilor, adesea de o străvezime absolută, chiar prea limpede, dar care alteori au destule cotloane și camere secrete prin care poți să te uiți mult pînă să descoperi detaliul relevant. Patetismul scapă cîteodată de sub control ca și, uneori, dorința de a expune abstracțiuni care stîrnesc o ridicare din umeri: *Cercul mă visează un punct/ implorîndu-mă triumful / pînă la zbor. Îți vine să ricanezi: E scris adînc! Din fericire, majoritatea poemelor nu sînt atît de „adînc scrise” și în sintagmele lor bine potrivite din cuvinte de toată ziua se poate vedea talentul poetei. Iată o delicată descriere a unei banale ploii: *Călcătorește peste cearșafuri/ prinse de cer/ și zile cînd lacrimile lor/ de femeii domestice/ cad în neștire peste oraș.**

Gabriel Cheroiu,
Istoria literaturii cinegetice în România,
vol 1 și 2, istorie literară

Volumele recente ale lui Gabriel Cheroiu au avut un impact care nu s-a resimțit pe măsura interesului pe care ele îl pot stîrni. Este vorba de prima *Istorie a literaturii cinegetice în România* și anume de una foarte bine alcătuită atît sub raportul informației culese, cît și sub acela al măiestriei literare a autorului sigur pe vastele lui cunoștințe în ambele domenii: al literaturii și al vînătoarei. Prefața e semnată de Eugen Negrici, criticul care s-a ilustrat prin variate izbînzii în vînarea sălbăticiunilor. El remarcă îndeptătit că autorul știe să aleagă foarte bine pasajele seducătoare și clipele magnifice ale partidelor de vînătoare așa cum au ieșit de sub condeiul unor mari povestitori. Cele două volume ale *Istoriei* lui Gabriel Cheroiu, absolut de filologie, membru al UR, redactor șef al revistei de specialitate, se ocupă de două tipuri de cărți ce nu pot fi separate în complementaritatea lor: volume despre vînat și vînătoare, ca științe și chiar ca arte, respectiv lucrări literare în care subiectul tratat sînt vînătoarea și vînătorii sau, cum le intitulază el, „pretexte cinegetice în beletristică”. Istoria începe cu reflectarea nobilei îndeletniciri în literatura populară, urmează considerații despre animalele sălbatice și vînarea lor la Dimitrie Cantemir și la alții, pînă mai spre zilele noastre, avînd ca reper tratatul de vînătoare al lui C.C. Cornescu și pandantul său, *Pseudo-kyneghetikos* de Alexandru Odobescu.

ACT BUCUREȘTEAN

Teatru

MIRCEA GHITULESCU

Adrian Mihalache respiră cultură prin toți porii, de aceea nimic nu este cu totul întâmplător, nici chiar titlul primei sale piese, *Act bucureștean*, care se revendică, fără îndoială, de la *Actul venețian* al lui Camil Petrescu. Există și o Alta, femeia fatală care se lasă curtată de doi bărbați, plus soțul ei Lucian, care nu mai este „atletul moral” Pietro Grala, decât, poate, în versiunea degradată a egoistului pentru care soția este cel mult o floare la butonieră. Analogiile camilpetresciene se cam opresc aici. Este și greu să-ți imaginezi un „act venețian” transplantat dintr-un secol renesanțist într-un București postrevoluționar incert din anii 1990. Anca și Lucian primesc vizita unui Raul prosper, întors din Germania să dezvolte afaceri în România și să o ceară de nevastă pe Anca propriului ei soț.

Situația este atât de încâlcită, încât îl depășește chiar pe autorul ei. Raul se răzgândește, renunță la Anca, Anca renunță la Lucian și se atașează de minerul Anton Neagoe, venit cu treburi pe la București, poate în amintirea „mineriadelor”, un fel de „luceafăr al huilei” ca Miron Cosma, dar acesta nu marșează, preferând revoluția permanentă alături de talentatul scriitor Lucian Bodeanu. Lucrurile cele mai importante nu se desfășoară la nivelul intrigii, ci al replicilor, pentru că Adrian Mihalache s-a format la școala conversației de salon și știe să fandeze inteligent în acest joc de florete care sunt replicile. Preferința pentru conversația de salon prinde contururi teoretice în *Buharin*, unde emisiunile de televiziune vorbite, așa-numitele *talk-show-uri*, sunt „salioane” postmoderne. Replicile au

cadența unei mitraliere, iar mania paradoxului este atotcuprinzătoare. Cu atât mai seducătoare cu cât este mai ilogică: „puterea nu este decât articularea unui discurs la nivelul cel mai concret al detaliilor”. Poate că în cabinetul de lucru al eseistului lucrurile par astfel. Vorbind despre putere ca discurs, Adrian Mihalache tinde să epuizeze controversa vorbind despre carte și spadă, prinț și poet, angajare și reflecție, tot atâtea teme tratate pe-ndelete de Dumitru Solomon în *Elogiul nebuniei*, unde se pune și problema „filosofiei în acțiune”. În *Buharin*, montajul este mult mai ingenios și miza superioară. Prin intermediul unui *talk-show* din 1993, al cărei celebru animator este Gabriel Radot, Adrian Mihalache face o radiografie a stângii sovietice al cărui teoretician de rangul al doilea, popu-

larizator și comentator a fost directorul officiosului de partid „Izvestia”. Sunt invitați oameni marcanți din epocă, inclusiv Pierre Herbart, iubitul și acompaniatorul lui André Gide în călătoriile sale sovietice. Mai puțin pregnantă este contribuția românului Sorin Andrei, un apologet al stângii care o sfârșește foarte prost, fiindcă un reprezentant al noului val invitat în studio îi aruncă un tort în față. Este aici schița unui scenariu mai amplu, foarte provocator, dar întrerupt exact în clipa când devenea mai interesant. Nu rămâne decât împrejurarea misterioasă că Buharin, profitând de prezența lui André Gide la Moscova, cu ocazia funeraliilor lui Maxim Gorki, a vrut să-i încredințeze acestuia un mesaj. Care ar fi fost acel mesaj, iată unul din secretele istoriei. Bun colaborator al istoriei cum se arată, Adrian Mihalache putea risca să improvizeze un secret pentru a da satisfacție cititorilor săi.

Cinema

ISTERIA ROMÂNEASCĂ A OSCARURILOR

IRINA BUDEANU

Nu ne dezmințim în nici o împrejurare. Chiar și atunci când zeii ne surâd. Avem „darul” isteriei și al paranoiei, avem „darul” de a da cu dreptul în stângul, avem „darul” de a omori atât capra, cât și cinul. Altfel cum să califici reacția mass-media, la aflarea vestii că filmul lui Cristian Mungiu, *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* (prescurtat 4, 3, 2) nu a luat Globul de Aur și nu a fost nominalizat la Premiul Oscar pentru cel mai bun film străin. Toate ziarele fără nici o excepție au titrat pe pagina întâi: „eșecul filmului”, „Mungiu nu a luat Globul de Aur”, „Mungiu a fost învins în cursa Oscarurilor” e.t.c. E o jale se tânguiau ziariștii ca în celebra piesă a lui Georg Buchner, *Leonce și Lena*. Cum e posibil, ca atunci când avem cel mai titrat film din istoria cinematografului românesc, unicul care a fost răsplătit cu Palme d'Or, unicul care a fost nominalizat la Premiile Globul de Aur, fiind considerat unul dintre cele mai bune cinci filme din lume, să gândim în acest mod. Titlurile, ca și conținutul articolelor, ar fi trebuit să sublinieze aceste aspecte. Iar faptul că nu a intrat în vederile membrilor Academiei de Film din Los Angeles nu este nicio nenorocire. Mungiu nu poate lua chiar toate premiile. Și nu trebuie să uităm că America este alt continent, cu o altă mentalitate și cu alte criterii de evaluare. Zilele acestea, filmul rulează pe ecranele din America, ceea ce i-a prilejuit lui Cristian Mungiu câteva reflecții lucide și inteligente, spre deosebire de isteria și paranoia din țara sa natală. „Nu cred că cei de la Hollywood ar fi interesați să investească într-un film de-al meu, având în vedere că următoarea sa peliculă va fi tot o poveste despre România, motiv pentru care ma-

rile studiouri probabil că nu vor fi interesate. Propunerile pe care le primesc sunt în special pentru a fi reprezentat de diverși oameni, nu neapărat direct de la studiouri. Nu știi niciodată ce vei face pe viitor, dar, pentru moment, vreau să mă liniștesc și să-mi caut următorul subiect. Cel mai probabil, va fi poveste despre România. În cazul în care îmi găsesc niște fani în Statele Unite care să mă susțină și să-mi înțeleagă punctul de vedere artistic, atunci ar exista o posibilitate. Dar pentru moment, nu cred că vreau să transform asta într-o slujbă și să regizez proiectele altora. Mă îndoiesc că sistemul din Statele Unite este tolerant la o asemenea atitudine. Eu sunt scenaristul și regizorul acestui film. L-am distribuit singur în România. Și nu îmi place să mi se spună cum sa-mi fac filmele” – declară Cristian Mungiu reporterului de la cotidianul din Los Angeles. Foarte interesantă este și opinia lui cu privire la soarta cinematografului românesc. Pentru moment, lucrurile merg foarte bine și filmelor românești li se va da o foarte mare atenție. Dar, cred că există sușuri și coborâșuri, iar acest gen de atenție nu va face pe nimeni mai talentat în domeniul său (...) Unii primesc fonduri mai ușor pentru a-și face proiectele, însă mă îndoiesc că va exista o renaștere a cinematografului național sau ceva de genul acesta. De exemplu, mai avem doar 35 de cinematografe și toată lumea crede că dacă am primit premiul Palme d'Or, acest lucru se va schimba. Nu va fi așa. Totul are legătură cu profitul economic și cu oamenii care nu vin să vadă filme la cinematografe” – este de părere Mungiu.

Palmaresul filmului 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile

- Palme d'Or pentru cel mai bun film la Festivalul de la Cannes
- Premiul FIPRESCI (Federația Internațională a Presei Cinematografice)
- Premiul Educației Naționale din Franța, tot la Festivalul de Film de la Cannes
- FIPRESCI Grand Prix pentru cel mai bun film al anului 2007, la Festivalul de Film de la San Sebastian
- Hollywood Film Award, cel mai bun film și cea mai bună actriță (Anamaria Marinca) – la ediția a 18-a a Festivalului Internațional de Film de la Stockholm
- European Film Academy – Cel mai bun film european și cel mai bun regizor european al anului
- Premiul pentru cel mai bun film străin și Premiul pentru cel mai bun actor în rol secundar (Vlad Ivanov) la Los Angeles Film Critics Association.
- Chicago Film Critics Awards – Cel mai bun film străin
- Times and Sunday Times Critics – Cel mai bun film al anului 2007
- Toronto Film Critics Association – Cel mai bun film străin
- Flemish Film Critics Association – Cel mai bun film al anului 2007
- Asociația Națională a Criticilor de Film din SUA – Cel mai bun film străin.

FIZIOLOGII MORALE ÎN SOCIETATEA POLIȚIENEASCĂ

BOGDAN GHIU

Colegiul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) ar fi trebuit să fie un tribunal revoluționar imediat post-revoluționar sau un auto-„proces de la Nürnberg”. Adevărata și prima „emanație” a Revoluției din Decembrie ar fi trebuit să fie nu Ion Iliescu (ca nume de cod pentru restaurația-prin-revoluție), ci tocmai acest CNSAS. CNSAS ar fi trebuit să fie un Purgatoriu în cel mai fiziologic sens cu putință: care să înlăture, tocmai, „emanațiile” și să blocheze însăși posibilitatea oricăror „emanații”, care să asigure „purgația”, deci „digerarea” trecutului rușinos și a prezentului anevoios. Care să ne ajute, în sfârșit, să „eliminăm” deșeurile toxice interne remanente, ca să putem funcționa sănătoși și „în formă” istorică. Nicio digestie, cu atât mai puțin cele istorice și colective, nu sunt de la sine, natural ușoare. Tocmai de aceea trebuie ajutate. CNSAS ar fi trebuit să fie un purgativ și un Purgatoriu.

Neeliminată la timp, orice de-

jecție fiziologică se „spiritualizează”, urcă la cap și în suflet, devine deșeu moral. Tocmai de aceea, ea nu mai poate fi eliminată pe căile doznice naturale, în mod privat, ci pe „sus”, pe gură, prin limbaj, în mod discursiv public.

Este exact ce s-a întâmplat, ce se întâmplă cu noi: trăim cu gunoaiile în casă, cu morții inavuabili, neîngropați, în dulap, ca niște troglodiți.

Pe de altă parte, maximalismul târziu, neimplinit, naște întotdeauna avortoni. Oricât de contradictoriu ar putea părea, CNSAS este, așa cum spuneam, de mult, într-un vers, un avort mascat într-o naștere: s-a născut prin avort, și, tocmai de aceea, toate acțiunile lui ulterioare nu aveau cum să nu fie niște *avorturi de acțiuni*, niște acțiuni la rândul lor avortate.

Cât de integral și de *ineliminabil* fiziologică se dovedește a fi, iată, subtilima morală: vorbim de digestie, de purgație, de naștere, de avort. Cât de mult depinde „morală” (care, în sine,

iată, nici nu există) de un corp sănătos, obișnuit cu mișcarea, cu exercițiul, care știe că nu trebuie să se îndoape, să consume mult, greu, vorace, așa cum consumă, suprem omnivori (ca să nu zic: ca porcii), românii, ci să se întrețină. Cine trăiește „sportiv” istoric, cu *artă*, cu tehnică, nu are nevoie de morală. Pentru omul sănătos, morală nu există. Morala nu există decât pentru corpurile neîngrijite. Este întotdeauna mult prea târzie și oricum inutilă. Morala este digestie răsturnată, produce inversiuni prin întârzieri, dat fiind că apare ea însăși ca urmare a unor inversări, ale unor „revoluționări” ale ordinii naturale. Proteză artificială de corp.

CNSAS: spectacolul unei purgații avortate, conform unei logici implacabile. Amânat ani de zile, desfigurată, proiectul acestei instituții a încercat să recupereze, și s-a expus, iată, acuzei și blocării.

CNSAS trebuie făcut repede să funcționeze. Repede și, mai ales,

bine, în sfârșit bine: să poată funcționa în sfârșit. M-am săturat de „balonaje” politice.

Dar dacă riscăm să rămânem fără viață politică, fără viață publică, fără viață pur și simplu? Dacă toți cei public activi au fost, sunt sau vor fi securiști? Nu trăim noi oare într-o societate a tuturor *polițiilor* posibile, fără poliție propriu-zisă, dar plină de poliții care de care mai impalpabile, mai „subtile”, mai „spirituale”? Nu este cultura însăși (pentru a nu mai vorbi despre media), așa cum funcționează ea în momentul de față, un suprem exercițiu de poliție a minților și a simțurilor? Nu visăm cu toții să-i arestăm pe ceilalți în mutism, să le facem cuvântul imposibil, să le tăiem microfonul fără ca, măcar, respectivii să-și dea seama? Ce șansă ar putea avea fie și doar ideea de purgație morală publică într-o societate care se întreține tocmai cu toxine, în care fiecare se visează „emanație” a unui Sfânt Duh?

Dînd din foale senzoriale

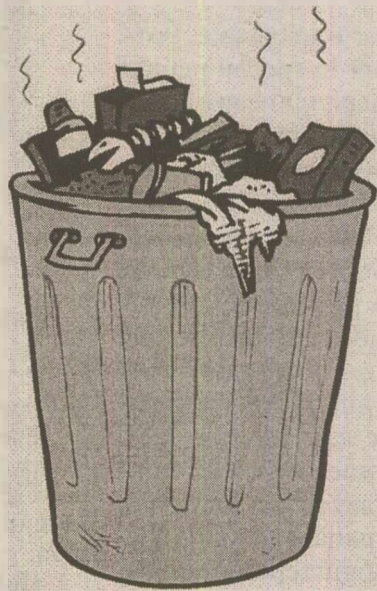
În trupul tău, iubito, m-aprind cum un forjar
Nerușinata șarjă de flăcări dînd din foale
Lărgesc adîncul lavei pînă se-aude clar
Cum arzi singurătatea-n lători senzoriale.

Lectura tabulară și efectele venirii inspirației

„Lectura tabulară ne permite să surprindem straturile disjunctive de semnificații în *Moment*, aerul nocturn fiind compartimentat pe straturile în stare solidă ale stărilor poetice. Efectele venirii inspirației, din *Autoportret*, ar fi, în aceeași grilă de lectură, repetări ale luminării genunii primordiale, iată cum se reduce în intensitate flash-urile acțiunii demiurgice...”

Cine zboară? Rănila zboară!

Oricum aș întoarce semnificantul nu găsesc alt sens fericirii chiar dacă imaginez un inel prin care alunecă rani zburătoare.

Fii numeric ca golul plin de sine!

În acest timp al unui Nu coleric –
cînd am voit să cînt divin, feeric,
am fost dezavuat: „nu ești numeric.”

...
Spre absolut cum poarta s-o desferic?
- O, fericirea nu-ului aptic,
încins în golu-i plin de sine – sferic.

Și iubirea de oase e un zid...

În fiecare dimineață recunoaștem
pămîntul

în picăturile de ploaie
decorul aceleiași iubiri de oase

...
pe semne că femeia e un mag
cu vibrări de rece

Altfel spus, dar la fel de original!

Întotdeauna un text poate suporta lecturi ale căror mize sînt diferite. Altfel spus, un același text, poate fi interpretat aplicîndu-i-se variate grile.

Nevăzutul e aieva

Clasic V. Șiraguri de cocoare,
nevăzute, sigur se mai înalță și trec
aieva-n vis, aieva în abecedare

Pe cer,
dacă nu în literatură
ce e scris e scris.

Adieu-Mathieu sau rima eonică

Akropolis, adieu!
se auzea la radio cântăreața
cu voce minunată,
cu nume
parcă predestinat

Aruncări libere

pentru această rimă
eonică,
de sfîrșit:
Mireille Mathieu. •

Puteam să trec și printre...

Arborii tare frumoși
stau în alb-negru.
Timpul, s-ar zice,
trece pe lîngă.

Abia ulterior!

...cunoscutul poet și traducător C.B. a
avut amabilitatea să ne acorde cîteva
clipe smulse din viața lui, care abia ulterioară
aveam să constat că a fost scurtă.

Întrebă-mă să te-ntreb (interviuri)

- Criticul literar trebuie să cunoască literatura sau viața sau și una și alta?
- Ce e important în scris: sinceritatea sau lipsa ei?
- Originalitatea se face sau se dobîndește?

MEMORIILE UNUI VISĂTOR

MARIUS NENCIULESCU

Dimitrie Stelaru a fost un scriitor cărui i-a plăcut să se mărturisească, opera sa (poezie, proză, teatru) conservând diverse întâmplări din viața reală, ca și multiplele ipostaze ale felului său particular de a fi. Direct a făcut-o în *Zeii prind șoareci* (1968), singura carte din afara poeziei ce a reușit să atragă atenția criticii, lucru, de altfel, de așteptat, deoarece interesul față de biografia autorului a fost unul constant, dispariția sa, în 1971, nemodificând deloc perspectiva.

Memorialul, care relatează cronologic, pe episoade, întâmplări cuprinse într-un interval ce începe undeva în a doua jumătate a anilor '30 și se sfârșește în momentul anunțării armistițiului, e o epopee a istoriei personale. Debutând abrupt sub semnul unei obsesii specifice (foamea), el ne face în același timp cunoștință cu eroul a cărui afățișare pare a fi desprinsă din filmele cu Chaplin sau Raj Kapoor: „Desculț, cu pantalonii rupți la spate, dar acoperiți cu trei rânduri de ziare, cu o vestă fără nasturi, decolorată și numai un piept de cămașă, prăfuit [...]”.

Zeii prind șoareci etalează și explică, acolo unde este cazul, momentele devenirii acestui individ care, părăsind Turnu-Măgurele, orașul natal, vine în Capitală cu scopul de a-și făuri un destin pe măsura aspirațiilor. Aventura e ghidată temperamental, oscilând permanent între frenezia trăirii și spectrul ratării, depresii de natură diversă. Vagabondul doarme în câmp, se hrănește cu struguri furați, cu ce a rămas din farfurile altora, cară bagaje în Gara de Nord. Cu banii luați se tunde și se răbiereste la frizer, își cumpără haine, pe care mai târziu foamea îl va determina să le schimbe cu altele mai vechi. Doarme în gară la clasa a III-a, la „Palatul Știrbei”, între etaje la ziarul „Curentul”, iar când are ceva în buzunar mai și închiriază câte o cameră: în Ferentari, în Banu Manta, pe strada Vânători. Merge la un prieten (Costel, poet) pe care-l pune să-i anunțe moartea la ziar. Pleacă la mare unde încearcă să se sinucidă. Revine în București și își caută prietenii. Aruncă în foc o *Mein Kampf*, spre disperarea unui soldat german. E arestat ca dezerter, însă scapă. Fuge din cauza bombardamentelor la Călărași, dar se reîntoarce în Capitală.

Privațiunile vieții de boem îl fac să intre în contact cu diferite persoane, unele mai ciudate decât altele. Coana Floarea e cerșetoare la biserică, dar are un cuțar plin cu paltoane, rochii, mățăsuri, țigări și, mai ales, bani, „hârtii de-o sută, de cinci sute”. Coana Xaxa ține pungile cu bani sub cămașă și, deși bogată, ia unui client, fără nicio remunerație, piciorul de lemn ca zălog pentru consumație. În afara avariției, viața acestor ființe e guvernată de băutura: coana Xaxa bea țuică și-și

plânge fata moartă imediat după absolvirea Facultății de Drept; hamalul Suditu, ce câștigă ziua în gară, bea noaptea; primul om care-l întâmpină pe autor la intrarea în București e un zurgav beat mort; arestat ca dezerter, scapă de sub escorta sergentului țigan, deoarece acesta se îmbată.

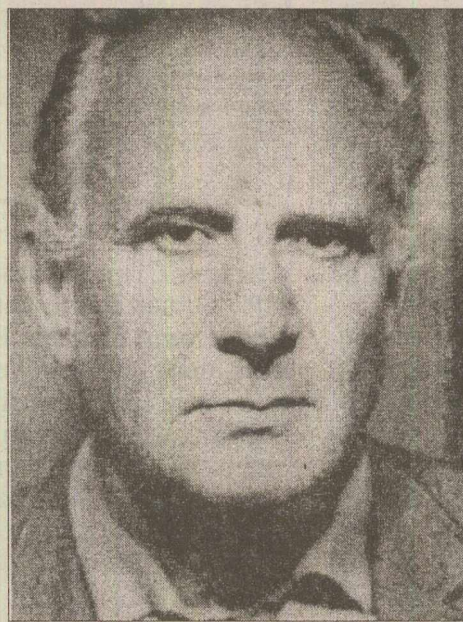
Dimitrie Stelaru are șansa să aibă alături prieteni de nădejde, mai toți cu preocupări artistice. *Zeii prind șoareci* îi consemnează, printre alții, pe Ion Vlad, Costel, Dardar (regizor). Mai presus de toate aceste legături se află, bineînțeles, Olivia (Maria-Maria), prima iubire, fata care-i semăna atât „la inimă”, cât și la destin: gonită de stăpân (un fotograf din Constanța), hoinărea prin București fără bani și, în plus, bolnavă. Stelaru o întâlnește la „Palatul Știrbei” și o ia cu el. Închiriază un fel de magazie, din banii luați ca hamal în gară, se despăduchiază la o groapă cu var, se iubesc: „Viața pe care n-o știusem s-a revărsat. Degetele ei în carnea mea au prins rădăcini, au înflorit apoi. Și-a scos veșmântul. Devenise lumină. Intra cu brațele albe, cu pletele negre, cu pieptul, în soare. Era soare. Sufletul mi s-a dus în ea. Niciodată n-o să plutească lira stelelor în mări ca ochii mei în ochii ei. O simfonie pură, sfântă. Groapa cu var s-a schimbat într-o întindere fără desnădejdi. [...] / Nu mai sunt vagabond, nici hamal. Am și vis. [...] Fata asta [...] mi-a dat viață. M-a dus într-un arbore verde”. Moartea va destrăma însă curând promisiunea unei fericiri de durată, a unei viitoare căsnicii.

Lirismul nu se reduce la astfel de interludii, o anumită insistență pe plasticitatea imaginilor, unele vădit onirice, regăsindu-se peste tot, ca și reflexul poetic al cultivării asocierilor insolite. Dincolo de acestea, un ritm interior al textului cât se poate de evident: „Trebuie să mănânc totuși. Să mănânc pământ galben, clisos, fără nisip, nu mi-a priit. E bun pământul, dar o rădăcină smulsă din adânc îți aduce prospețime, lumină. O mănânci cu poftă. Seamănă cu viața. Lutul e searbăd, ca ochiul felinarului, ziua”. Alteori, însă, desfășurarea evenimentelor aduce cu sine secvențe ale unor realități dure, halucinante, în care mijloacele descrierii sunt cele ale naturalismului ori, mai aproape de noi, ale neorealismului cinematografic italian.

Vagabondul care se îndreaptă spre „marele oraș” poartă cu el „ascunse în sân petice de hârtie mângălită cu versuri”. Boema apare, astfel, într-o altă lumină, memorialul dezvoltându-și adevărata semnificație: aceea de a prezenta un destin ce joacă totul pe o singură carte. Stelaru insistă asupra începuturilor, drumul spre literatură însemnând colaborări cu diverse publicații (*Adevărul Literar și Artistic*, *România literară*, *Universul literar*), dar și lecturi publice ca aceea de la

Teatrul Național, pentru care este recompensat de directorul Liviu Rebreanu.

Interesante sunt referințele la climatul literar-artistice al epocii. Sunt menționați, printre alții, Ionel Teodoreanu, Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Corlaci, Simion Stolnicu, care-i cântă autorului

la vioară un concert de Paganini. Acasă la Costel dă peste ultimele traduceri din Maugham, Merejkovski, Kipling, colecția *unu*, manifestul *Dada*, revista *Șantier*, *Raza literară*. E rememorată apoi celebra vizită la „casa cu scriitori a lui Eugen Lovinescu”.

Valorile spiritului, arta, poezia sunt mereu exaltate, reprezentând unități de măsură pentru el și ceilalți. Stelaru vrea să plece la Constanța, dar mai întâi trebuie să se tundă, să se îmbrace frumos, să se aranjeze, deoarece nu poate privi marea „decât de la înălțimea curată a poetului”.

Zeii prind șoareci e, prin anumite pasaje, și un jurnal de creație. Relatarea felului în care a debutat (cu versuri, în *Adevărul Literar și Artistic*) scoate la iveală dimensiunea profund existențială a poeziei sale („Eu nu scriam, trăiam”). În alte părți, suntem introduși – din aceeași dorință – în intimitatea unor poeme, arătându-se felul în care s-au născut: ca transcriere (cu transfigurările de rigoare) a unor evenimente biografice (cum s-a întâmplat cu *Poem cerșetor*, vol. *Noaptea geniului* și *Maria-Maria*, vol. *Ora fantastică*) sau a unor viziuni, facilitate de băutura (*Dragostea zorilor*, vol. *N.g.*). În ambele cazuri, radiografierea stării privilegiate arată ea însăși ca un poem.

Anecdotica e presărată și în acest sector cu „stelarism”. Autorul nu uită de ideea năstrușnică de a-și anunța moartea în presă, arată cauzele care au determinat-o, notează reacțiile ziarelor, ale unor instituții (Banca Națională a oferit pentru înmormântare suma de 2000 de lei), ale neamurilor (la Turnu-Măgurele s-au strâns ca pomană trei căruțe cu bucate). Revine apoi cu ace-

lea de după aflarea faptului că totul a fost o farsă: „Citesc în prima pagină: *De ce a murit și-a înviat poetul*. / Alte ziare comentau nu apariția mea după întâia moarte, ci durerea tânărului poet zvârlit de societatea secolului douăzeci. Altele mă înjunghiau, mă moralizau”. În alt loc e povestit felul cum a reușit să publice poemul *Omul nou*: profită că cenzorul Mircea Streinul merge să iscălească registrul și aplică repede ștampila cu „Bun de imprimat” peste el.

Critica a manifestat rezerve față de valoarea documentară a cărții. Piru o numește „povestire autobiografică, probabil cu elemente de ficțiune”. Petre Stoica afirmă că Stelaru și-a stilizat anumite traiectorii ale vieții, de aceeași părere fiind și Marian Popa, care trage concluzia că informația biografică, când nu e înlocuită de fantezie, e estompată de abundența lirismului.

Că autorul a recurs la retușuri sau adaosuri e un lucru evident. Exemplelor pe care le-am dat până acum merită să le adăugăm și plasticul autoportret de boem, schițat în primele rânduri ale scurtului fragment introductiv: „Atunci, prin 1945, când am început însemnările de mai jos, eram în Sighișoara și îmi căutam azurul rătăcit. Măncam ce lăsase războiul, dormeam într-o fostă școală germană părăsită de morții coplesii de tifos exantematic (își săpaseră găuri unii altora în curte) – eh! și iubeam. Am scris atunci, dar mai mult iubeam – iubeam o blondă (Herta), o stradă de pe vremea lui Paracelsus, țigara”. Se conturează, însă, în acest fel – aparent paradoxal – o imagine mai clară, mai cuprinzătoare a celui care a fost Dimitrie Stelaru, reveria aducându-și un aport deloc negliabil.

Zeii prind șoareci reprezintă documentul moral și sufletesc al unui individ victimizat de lumea exterioară, de Istorie, nu îndeajuns, însă, încât să-l facă să-și piardă credința pură în Poezie. Dincolo de sintagmele direct caracterizante, poate fi identificată o rețea de metafore ale eului, dintre care un rol structurant îl îndeplinește cea a drumului, secundată, pentru notațiile de criză, de cele ale apăsării și dizolvării. Privești de sărăcie cumplită, de mizerie consternantă formează un cadru mutilant, în care comicul e, de cele mai multe ori, fața disimulativă a suferinței.

Stelaru e un personaj, un iubitor al spectacolului. Scriind despre viața sa din timpul războiului, nu-și propune nicio clipă să conceapă un eseu intelectualist despre chestiunile politice, sociale, culturale presante ale momentului sau, eventual, o autoanaliză serioasă în vederea cunoașterii de sine. El dă naștere, pur și simplu, unei epopei. *Zeii prind șoareci* își probează, astfel, actualitatea, încadrându-se perfect în perimetrul memorialisticii din ultima vreme, al cărei scop principal este acela de a seduce, de a ului.

Revista ploieșteană Axioma îi are ca director pe poetul și editorul Marian Ruscu și ca redactor șef pe istoricul literar Ieronim Tătaru. Numărul 1 (94) pe anul 2008 are 40 de pagini care aglomerează diferite studii de istorie, teorie literară, articole omagiale la aniversări precum 156 de ani de la nașterea lui I.L. Caragiale. Unele materiale stîrnesc interesul, dar paginația e cam neatractivă. Irită lipsa structurii, textele par puse în revistă în ordinea sosirii. Însuși redactorul șef al revistei are două poeme sacrificate de layout-ul ingrat pe o coloană îngustă, prea îngustă. În rezumat, un efort demn de stimă și loc pentru mai bine.

Primul număr pe 2008 al lunarului ieșean păstrează toate rubricile devenite tradiționale și semnăturile obișnuite. Suplimentul de poezie, binecunoscut și el, adună versuri de Iancu Grama, toate citabile, dar între care rămîne de pomenit și chiar de pomină poemul *ascușurile dintre pomeniri* din care cităm: *trecerea peste cadavre ascușurile dintre pomeniri/ forcepsul atîtor/ uitări/*

și posibilele aflări ale atîtor deteriorări/ este umplerea unei adîncituri adusul la suprafață/ Și îngrădirea care/ este iminentă. În revistă, printre „posibilele aflări”, vorba poetului, se numără cronica lui Mircea A. Diaconu la romanul lui Matei Vișniec *Cafeneaua Pas-Parol*, scris înainte de revoluție și rămas pînă de curînd inedit, cea a lui Adrian Alui Gheorghe la un volum de Robert Șerban și multe altele care au darul să salveze venerabilele „Convorbiri” de *forcepsul atîtor uitări!* Revista lui Cassian Maria Spiridon este, în peisajul cu gropi al culturii noastre, *umplerea unei adîncituri*. Dar... cine n-are poeți, să și-i închirieze, altfel *îngrădirea este iminentă!*

TIMPUL

Revista „Timpul” a scos și ea primul număr pe 2008. Sumar interesant: un interviu cu Dan C. Mihăilescu, o proză de Bogdan Suceavă, un alt interviu, mare, cu Leon Volovici despre lumea evreiască și cea românească în întrepătrunderile lor și cu maxima „e imposibil să fii marxist într-o țară comunistă”. Nicolae Coandă scrie cu finețe despre o carte subtilă: *Înaintînd mascat* de Adrian N. Mihalache. Este de citit un scurt, dar pertinent articol de Diana Gradu despre degradarea învățămîntului

universitar printr-o „democratizare” străină de sensul valorii, prin transformarea profesorilor în vînători de granturi etc. Mai toate paginile din „Timpul” pot fi citite cu folos pentru că lipsesc ideile primite de-a gata și autorii, chiar cînd nu ești de acord cu ei, trezesc atenția.

Ziarul de duminică

Săptămînalul anexat „Ziarului financiar” apare mereu înviorător, divers, bogat în informație expusă pe scurt, dacă se poate „în o sută de cuvinte”. Cînd răsfoim, de pildă, numărul din 1 februarie întîlnim semnături prestigioase (Eugen Simion, Alex Ștefănescu, Daniel Cristea-Enache, Constantin Stan, George Bălăiță), cronici semnate și nesemnate, dar vioaie, subiecte din politică (*Ascensiunea lui Sarkozy*). Toate artele și multe alte teme se amestecă, bine și bogat ilustrate în cele opt pagini mari. Este chiar o publicație culturală de actualitate. (Critias)

TANGO DEGEABA...

GELU NEGREA

Albert Camus – nobelist literar, de felul său, și, în tinerețea-i afro, portar de fotbal – susținea că tot ce-a știut el despre morală o viață întreagă a învățat pe dreptunghiul cu iarba verde de acasă. Butadă, butadă, dar trebuie să recunoașteți că jocul cu mingea de petice ieșe frumușel din această insolită și paradoxală ecuație etico-sportivă.

Dar tot Camus spunea, în alt context, că obișnuința începe la a doua crimă și de vorbele astea înfiorătoare mi-am adus aminte subit miercuri seara, la finele celui de al treilea meci consecutiv pe care reprezentativa României îl pierde în fața Israelului în decurs de zece ani. Nu zic neapărat că gluma prinde să se îngroașe, deși o triplă ratare în confruntări cu o selecționată de pluton, cum este cea a băieților de pe Iordan, cam dăunează, dacă nu la ten, măcar la palmares. Nu spun nici că acest ultim 0-1 ar fi vreo gaură-n cerul înstelat de deasupra noastră. Dar cu legea morală din noi cum rămîne? – *this is the question*.

Săptămîna trecută, tricolorii lui Pițurcă au evoluat în cea mai mare parte a timpului anost, ca să mă exprim delicat și eufemistic. De fapt,

convingerea și entuziasmul jocului lor aducea foarte bine cu sentimentele similare nutrite pe vremuri de cei scoși cu anasîna la ceea ce se chema, în dulcele stil clasic al propagandei de partid și de stat, muncă voluntar-patriotică. Nici angajament fizic, nici risipă de scheme tactice, nici măcar numere personale de virtuozitate tehnică, iar după meci, arhicunoscutele și mereu enervantele fraze-standard: a fost un simplu amical, rezultatul nu contează, prestația echipei nu este edificatoare pentru potențialul său real care fi-va revelat, *of course*, în partidele oficiale etc., etc. Păi, să am pardon de impresie, dar dacă tot nu

contează și nici edificatoare nu sunt, de ce naiba se mai organizează asemenea meciuri? Doar așa, ca să ne mai întrebăm noi o dată ce crîncenă supărare i-o fi căsunat lui Marica pe nefericita aia de minge de nu mai vrea să se întâlnească în teren cu ea nici picat cu ceară de peceți voievodale? Sau, poate, ca să ni se risipească și penultima iluzie privitoare la legătura dintre ce joacă la această oră Dică, Florentin Petre sau Bănel Nicolîță și fotbalul de mare performanță? Fiindcă nu bănuiesc pe nimeni de la F.R.F. capabil de atîta inocență încât să-și poată imagina că acum, cînd mai sunt doar vreo sută

Acest număr este ilustrat cu lucrări de Mihai ZGONDOIU.

Contre-pied

și ceva de zile pînă la startul turneului final al Campionatului European, suporterii Naționalei noastre își ozonează plămîni și-și fortifică în extaz coardele vocale stimulați de inconștienta resentimentară și violentă a lui Ovidiu Petre ori de iritățile fițoase ale lui Adrian Mutu care, tim de optzeci de minute din nouăzeci, și-a utilizat mai mult mâinile, gesticulînd nemulțumit către coechipieri, decât capul sau picioarele pentru a face cu mingea ceva de natură să-i deranjeze pe adversari!? Iar dacă nu asta a fost scopul, atunci care?

Eu aș propune să lăsăm așa cum a căzut înfrîngerea asta cu israelienii, fiindcă, oricum, mortul de la groapă nu se mai întoarce, și să ne ocupăm de lucruri mai serioase. Un lucru mai serios este, de exemplu, corupția din fotbalul românesc, dar de chestia asta se ocupă DNA-ul, cică. Oare o fi adevărat? Unii zic că da, alții zic că nu, ca-n bancul ăla cu nevasta lui Bulă. Ceva mă face să cred că nu-i exclus să aibă dreptate și unii, și alții. C-așa-i în tenis, mai cu seamă pe la noi: pică unu, răsar doi...